

Nr 2-3 1966

Årgång 18

Pris 1:50

vi kvinnor

vietnaminsamlingen:

1.055 kronor insamlade på listor av en enda medlem

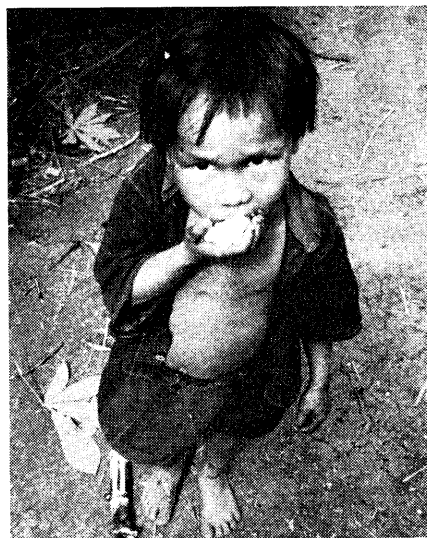
— Det har verkligen varit roligt att gå med dessa listor — alla har varit så välvilliga, stod det i ett brev vi fick från Siv Lundberg, medlem i Koskullskulle-Malmbergets SKV-avdelning. Tre veckor tidigare hade hon rekviderat 25 insamlingslistor, nu återsände hon dem fulltecknade. 358 bidragsgivare och 1.055 kronor var det vackra resultatet av denna en enskild medlems snabbaktion. (Hon rekviderade f. ö. 10 listor till!)

Vi berättade i förra numret om en folkpensionär från Uddevalla — Hjalmar Johansson är hans namn — han hade läst i vårt julnummer om insamlingen och ville bidra så snart han fick sin folkpension. I förra redovisningen fanns han med med 200 kronor. Den 16 februari kom det en ny hundralapp från honom och den 16 mars ytterligare 100 kronor plus en tia till förbundet, "för ni har naturligtvis mycket arbete och utgifter för den här insamlingen", sa han i telefon. Det är hans fasta beslut att varje månad i år av sin folkpension bisträcka Sydvietsnams kvinnor och barn med en hundralapp.

Det är sådant som kallas solidaritet! Detta är bara ett par exempel på enskildas initiativ och vilja att bistå. Många fler kunde nämnas, om utrymmet inte vore så snålt. Innan vi övergår till redovisningarna måste vi emellertid nämna att våra medlemmar i Stockholm under senare tid startat bössinsamlingar utanför teatrar och museer. Dessa snabbinsamlingar, som oftast är överstökade på en halvtimme, har hittills gett drygt 1.600 kr. Och åtskilliga hundralappar har under den senaste tiden tillförts insamlingen tack vare en enskild medlems företagsamhet att förse bekanta med vårt lilla tryckta brev om insamlingen plus ett inbetalningskort.

Och nu till redovisningen:

Transport 19.180: 43	
Luleå SKV-avdelning	142: —
Avesta SKV-avdelning	100: —
Bromma SKV-avd., Sthlm	103: —

Karlstads SKV-avd.	100: —
Hallstahammars SKV-avd.	105: —
Bjurslättis SKV-avd., Gbg	40: —
Malmbergets SKV-avd.	1.055: —
Borås SKV-avd.	11: —
Åby SKV-avd.	14: —
Skövde SKV-avd.	55: —
V:a Ljungby SKV-avd., Gbg ..	178: 55
Ljungby SKV-grupp	55: —
Transports avd. 40, Lunde, Frånö	125: —
Hisingens komm. förening., Gbg	117: —
Sita Andersen, Sthlm, bössinsaml.	150: 53
Finis Smålan, Sthlm, Till minne av	
A. J. Smålan	1.000: —
I. Martony, Sthlm	15: —
I. Axelsson, Enskede	10: —
Allan Helenius, Huddinge	100: —
B. Helldén, Lidköping	10: —
Elvi Lundgren, Sthlm	10: —
W. Magnusson, Sthlm	10: —
Kviberg SKV-avd., Gbg	77: —
Norrköpings SKV-avd.	85: —
John Mazin, Mölndal	100: —
Orrefors komm. förening	205: —
Birka-Vasa komm. för., Sthlm ..	205: —
Vantör SKV-avd., Sthlm, listins.	175: —
Vantör SKV-avd., Sthlm, bössins.	977: 30
Hägerstens SKV-avd., Sthlm,	
bössinsamling	26: 33
M. E., Sthlm, listinsaml. och	
bössinsaml.	1.610: —
gm. M. E., Sthlm, bössinsaml. ..	489: 65
Stor-Sthlmns SKV-distr., insamling	
vid möte	117: 98
Herta Fischer, Solna, bössinsaml.	124: 40
SKV:s förbundsstyrelsemöte	76: 25
Per-Olof Rondén, Norrköping ..	10: —
R. Ohlsson, Sthlm	36: —
Filosofistudenter, Sthlm, gm. J.-	
O. Schill	541: —
B. af Petersens, Lidingö	100: —
Hjalmar Johansson, Uddevalla ..	200: —
Leygraf, Sigtuna	50: —
T. Svensson, Sthlm	25: —
Skulptör Ture Johansson, Sthlm	15: —
Sivar Arnér o. Lenke Rothman,	
Sthlm	100: —
I. Anby, Sthlm	15: —
Eric Storm, Sthlm	20: —
Brita Hjort af Ornäs, Sthlm ..	20: —
K.-E. Ebenmark, Sthlm	50: —
Brit Hedman, Rotebro	25: —
Ellen Börtz, Bromma	10: —
Arkitekt B. Thorsson, Sthlm ..	10: —
Iris o. Alvar Andersson, Häger-	
sten	25: —
B. Borgström, Sthlm	25: —
Inki Ohlsson, Sthlm	52: 02
Axel Sors, Vretstorp	30: —
Bertil Westman, Adelsö	35: —

Kronor 28.349: 44

Nummer 2-3 1966 — 18:e årg

Ansvarig utgivare:

VALBORG SVENSSON

Redaktör: BIRGIT JANSSON

I redaktionskommittén:

GUNNEL GRANLID

MAUD SUNDQVIST

BIRGIT ÖHRN

Annonser: BIRGIT VINNÄ, Gimå-
gat. 40, Johanneshov. Tel. 48 59 70

★

Utkommer med nio nr per år

Prenumerationspris per år 8 kr

Lösnummer 1: — kr.

Postgiro 5 13 23 — Norrtulls-
gatan 5, 1/2 tr., Stockholm Va

SVENSKA KVINNORS

VÄNSTERFÖRBUND

Tel. 32 80 96

Sjuhäradsbygdens Tryckeri AB, Borås 1966

Innehåll	sid.
Service umbärlig lyx?	3
De har bombat sjukhus, skolor	4
Att vänta	6
En barnmorska	8
Anrop till kusiner i Sydvoetnam	9
Bygger vi för morgondagens familj? ..	12
När vintern rasat ut	14
Fria kvinnor	18
Kryssat	26
Kåseriet	27
Miriam Makeba — den sydafrikanska sång- erskan som visade sig vara inte bara en ar- tist av världsformat utan en strålende för- kämpe för sitt pinade folk.	

Svenska Kvinnors Vänsterförbund

uppstod år 1931 och har utvecklats ur föreningen Frisinnade kvinnor, som bildades 1914. Det bygger på samarbete mellan olika åsiktsinriktningar och har därvid alltid hävdad sin tro på kvinnornas särskilda uppgift för fredens sak och sin övertygelse att samhället måste omdanas till att motsvara även de kvinnliga medborgarnas behov.

SKV är sedan maj 1946 svensk sektion av Kvinnornas Demokratiska Världsförbund (KDV), som omfattar över 200 miljoner kvinnor i 80 länder. KDV och dess nationella organisationer kämpar för att vinna och praktiskt förverkliga kvinnornas rättigheter: rätt att rösta och rätt att väljas, rätt till arbete, till lika lön för lika arbete och till befordran; rätt till undervisning och yrkesutbildning och till social trygghet för moder och barn.

KDV och dess nationella organisationer kämpar för att tillförsäkra alla barn ett lyckligt liv i trygghet; undervisning och goda bostäder, hälsovård, sund litteratur, goda fritidssysselsättningar. KDV vill samla all världens kvinnor oberoende av hemort, ras och livsåskådning till försvar av freden.

SERVICE - umbärlig lyx?

Enligt 5:e långtidsutredningen räknar man med att de gifta kvinnorna kommer att svara för så gott som hela nettotillskottet av den nya arbetskraft som behövs för att näringslivet ska hålla den utvecklingstakt prognoserna förutspår.

Vi har alltså nått det stadium då kvinnorna ensamma spelar en avgörande roll för produktionsutvecklingen. Kommer de att kunna fullfölja denna roll? Långtidsutredningen ser inte alltför optimistiskt på kvinnornas möjligheter härvidlag. Atskilliga hinder ligger i vägen: för få daghemsplatser, en alltför dåligt utvecklad service för att underlätta hem- och hushållsarbete, återverkningar av vårt traditionella könsrollstänkande på attityder och tänkesätt, ojämna geografisk spridning av arbetstillfällena, ogynnsamt skattesystem etc.

Vid sidan om daghemmen, som för småbarnsmödrarna utgör en förutsättning för att de ska kunna förvärvsarbeta, utgör om den övriga samhällsservicen en nyckelfråga. Det finns i dag cirka 800.000 icke yrkesverksamma kvinnor i arbetsför ålder som saknar barn i förskoleåldern. Vad är det som håller dem borta från arbetsmarknaden? Bortsett från det faktum att en del av dem är bosatta på orter där det f.n. inte finns arbete att få, så kan det hos alla de andra vara en **ängslan att inte kunna klara två jobb**.

Klara två jobb? Ja, det är vad de allra flesta gifta förvärvsarbetande kvinnor måste göra. Övriga familjemedlemmars ansvar för de husliga göromålen har nyligen kartlagts av familjeberedningen och där bekräftades vad vi redan förut visste att i flertalet familjer handlar det bara om att make och barn "hjälp till" lite grand då och då. Huvudbördan av det husliga arbetet bärs av hustrun oavsett om hon är husmor på heltid eller på fritid.

Ska vi invända de attitydförändringar som måste till för att i hemmen avskaffa de speciella rollerna för män och kvinnor – så lär kvinnorna få vara dubbelarbetande ännu mycket länge. Men frågan om dubbelarbetet löser man inte bara genom en **omfördelning** av arbetsuppgifterna i hemmet. Ny teknik och rationaliseringsåtgärder sätts in på alla andra områden – bara inte i hushållen. Visst finns det en del arbetsbesparande maskiner för det enskilda hushållets bruk – många av dem är emellertid ganska dyra i inköp. Men den **stordrift** som måste till för att i verklig mening rationalisera hushållsarbetet låter vänta på sig.

Vem ska ta initiativet? Samhället naturligtvis!

Inte bara därför att samhället behöver kvinnornas arbetskraft, utan därför att samhället, om det är demokratiskt, bör tillförsäkra varje vuxen individ rätten och möjligheten att ha ett jobb, rätten att klara sin egen försörjning utan att bindas till ett beroende av annan person för denna försörjnings skull.

Det är i detta samband den samhälleliga servicen måste sättas in. Och det är därför nödvändigt att vi får en kollektivisering eller industrialisering av de mest betungande hushållsgöromålen. Låt oss flytta ut en del av det slit och släp som nu förekommer inom varje hushåll till kunniga och facklärd yrkesmän/kvinnor anställda i samhälleligt subventionerade servicecentraler. Det här är en utveckling som måste komma, det ligger i takt med tiden. Det sorgliga är bara att det går så långsamt att vinna gehör för sådana idéer.

En del av våra kollektivhus har "avkollektiviserats" och det används ofta som ett argument mot den kollektiva servicen. Avkollektiviseringen är emellertid främst en följd av läget på bostadsmarknaden. Åtskilliga familjer tvingas bo kvar i kollektivhuset långt sedan barnen vuxit upp, flyttat hemifrån och servicebehovet starkt förändrats. Det är alltså inget fel på själva idén med kollektivhus eller servicehus, som de också kallas. Det borde i stället byggas flera sådana hus så att flera familjer finge möjlighet att **välja** denna för många mest rationella boendeform. Kollektivhusets inbyggda service borde då vara tillgänglig också för familjer som bor i den omgivande konventionella bebyggelsen.

Vad man i nuläget önskar är att vi åtminstone skulle börja experimentera med olika slag av servicecentraler, inplacerade här och var i bostadsområdena.

Det är nämligen så att alla har ett större eller mindre behov av service redan nu. Inte bara familjen med två förvärvsarbetande makar, utan även familjen med en hemarbetande husmor kan behöva köpa vissa tjänster – tillfällig barnpassning och varför inte färdiglagad mat åtminstone en gång i veckan. Pensionärsfamiljen och enpersonshushållet hör också till dem som behöver hjälp med sjukpassning, budskickning, städning, klädvård etc.

Ytterligare ett önskemål: Sätt ett team duktiga, fördomsfria byggforskare med förmåga att tänka ett stycke in i framtiden på att utforska vilken service vi behöver i morgon, hur den bör organiseras, vilket befolkningsunderlag som krävs för att den utan alltför stora samhälleliga subventioner ska kunna bli tillgänglig för alla.

Birgit Jansson

vinna tid och hinna

Arbetsmarknadens kvinnonämnd, ABF och LO:s kvinnoråd inbjuder till två kursveckor kring konsumentfrågor i juni månad. Den ena hålls på Brunnsviks Folkhögskola den 5–11 och den andra på Turistgården, Frostavallen 12–18.

Som konsument kan vi tjäna såväl tid som pengar på att rationellt och riktigt handlande, heter det i det utsända prospectet. Kursprogrammet tar också upp sådana frågor som planering och rationalisering av hemarbetet, hemmet i samhälls-

ekonomin, löner och priser, från fiber till vävnad, betydelsen av pris- och kvalitetsmedvetande bland konsumenterna. Som föreläsare medverkar representanter från såväl LO som konsumentinstitutet. Kursveckorna kommer bl.a. att ingå som ett första led i förberedelserna inför höstens stora studiekampanj i prisfrågorna.

Allt verkar mycket bra och intressant, men varför ska dessa utomordentligt fina kurser endast vara förbehållna fackliga kvinnor? Vi är visst medvetna om att

i de flesta familjer där båda makarna har förvärvsarbete, så är det ändå hustrun som har det huvudsakliga ansvaret för inköpen och för hemarbetets planering. Därför kan det synas naturligt att appellera just till kvinnor med en sådan här kurs. Men vore det inte på sin plats att försöka bryta gammal tradition och ingrodd vana genom att stimulera också fackliga män att intressera sig för hemarbetets planering och rationalisering? Det kanske inte blev så många manliga deltagare första året, men med en extra drive bland de yngre fackliga männen, tror vi att arrangörerna av dessa kurser skulle kunna slå en liten bräcka i könsrollsmuren.

"de har bombat sjukhus, skolor, pagoder..."

Ur ett brev från Hanoi i "Eastern Horizon" av Freda Cook.

— En grupp av unga hjältar och en hjältinna från Sydvietnam har besökt Hanoi till nordvietnamesernas förtjusning, särskilt förstås deras som efter 1954 omgrupperats från södern. Jag träffade dem i går kväll (dec. 1965) vid en mottagning som gavs av "Vietnams röst" och jag häpnade som alltid över den glättighet blandad med djup känsla, den säkerhet och samtidigt milda blyghet som utmärker dem. De är alla unga och har alla visat enastående uthållighet, mod och initiativkraft i striden mot de grymma inkräktare som tvungit dem att lämna sin lugna livsföring.

Flickan, Muoi Ly, 27 år gammal, hade ett särskilt käckt utseende och ett tjugande sinne för humor när hon berättade för oss några av sina minnen. Som ett litet barn hade hon i sin bondefamilj fått lära sig att hjälpa motståndskämparna på alla möjliga sätt, hon hade ofta stått på vakt för dem. För ungefär fem år sedan slöt hon sig till rörelsen och har sedan aldrig ändrat sig. Det sägs att hon har varit förstklassig när det gällt att handskas med revolutionens alla tre medel — vapen, politisk kamp och agitation bland fiendetrupperna. Hon har särskilt god hand med krigsfångar och med de trupper som gått över på folkets sida och hon har till fullo förtjänat sin hederstitel "Hjältinnan i den sydvietnamesiska befrielsearmén". Ej att undra på att Hanoiborna, särskilt de från södern omgrupperade, var vilda av spänning inför henne och hennes kamrater.

Alla har förbryllats av befrielsefrontens ändrade taktik i södern som har gjort det amerikanska antagandet att fronten kunde vinna segrar endast under regntiden till ett nonsens. De stora striderna vid Plei Me och Bau Bong utkämpades under den torra årstiden. UPI kommenterade dagligen att "om vi säger att Vietcong kan anfalla endast under regntiden så är regntiden ändlös i Vietnam." —

Och så går pratet.

"Tänk när de hade bombat bron tog det oss tolv timmar att komma tillbaka till Hanoi. Det var förra veckan och i går kväll tog det min vän bara fyra timmar. Det sägs att om tre dagar är allt som vanligt igen."

"Flere människor dödades. Nästa gång de kommer ska de där dåraktiga amerikanerna få ett hetare mottagande."

"När jag var på stranden och talade med fiskarna kom två plan alldeles nära. De släppte inte ned något den gången, förmodligen spionerade de bara. I alla händelser flög de tillbaka till sitt hangarfartyg sen de svept ned ett tag."

"De har gjort nog skada där så att hela trakten brinner av hat mot dem. I den provinsen har man skjutit ner flere plan än någon annanstädes."

"Känner du T.? Han undkom nätt och jämt med livet i söndags. Han hade gått för att besöka sin hustru och en bomb föll på bara hundra meters avstånd. Lyckligtvis var de i skyddsrummet. Var hon rädd? Nej, lustigt nog. Mest upprörd och mycket förargad för att de här djävlarne hade ställt till så. Men hon skrev att på måndag när hon kom tillbaka till arbetet så kom alla och frågade henne om det. De hade varit mycket oroliga för henne."

"M. har varit i zon 4 en månad. Han for på cykel över hela området och hörde sig för angående den underhållning man helst ville ha. Han säger att när det har varit mycket strider och bombfällning blir människor väldigt hungriga och man måste ge dem bra mat, men de behöver också underhållning för att uppmuntras. — Men är det inte mycket svårt att få i gång något på dessa avlägsna platser? — De rörliga filmenheterna får praktiskt taget vartsomhelst nu. Och en del gamla är så glada för de har aldrig sett en film förut och nu kan de gå med den övriga familjen helt nära deras by."

Ibland är nyheterna förstas sorgliga.

"När jag kom hem i går kväll hörde jag av en vän att hennes fästman hade dödats av amerikanska bombare."

"De piloter vi tar tillfånga är i själva verket inte krigsfångar, inte sant? De är bara som pirater i gamla tider. Våra länder är inte i krig med varandra men de kommer och dödar och bränner och förstör."

Så fortsätter man i oändlighet. Och envar känner att man bör på något sätt delta i de initiativ som tas av de kämpande vilka gör det bästa möjliga av sin tillvaro fastän de alltid riskerar att bli angripna. Dag och natt i alla väder.

Jag var själv mycket glad när jag fick möjlighet att besöka

provinsen Than Hoa och särskilt hälsa på hos några av by-folket i Nam Ghan, en by som blivit så berömd för den hjälp den lämnade de luftvärnsheter som försvarade Ham Rong-bron. Byn bidrog med en hemvärnshet, en förstahjälpgroup och därtill mat och dryck och material för att rengöra gevär, temporär sjukhusvård, hjälp med camouflage och med att gräva skyttegravar. Byns ungdomar bar ammunition och bekämpade eldsvådor. Den kooperativa gård som samordnar byns arbete har fått två utmärkelser för sina krigsinsatser.

Av de personer jag besökte är Hang förmodligen mest känd. En ung bondflicka på 21 år som aldrig haft möjlighet till skolgång men skaffat sig kunskaper motsvarande femte klass genom aftonkurser. Icke desto mindre är hon ledare av byns hemvärn och medlem av kooperativets styrelse. Hon är en förtjusande flicka att tala med, vänlig, mycket intelligent och både anspråkslös och talför. Hennes charmerande leende gör det svårt att fatta hur aktiv hon varit när det gällt att skjuta ned fiendeplan likaväl som att ha hand om skörden, en rekordskörd igen denna säsong.

De två nästa husen var i viss mån sorgehus; i vardera hade ett älskat barn dödats. Men i båda fallen hade barnet visat enastående mod och hedrat familjen. När modern och fadern visade deras fotografier blandades stolthet med sorg. Så många röster hade höjts lyckönskande dem att ha haft så strålande barn att de visste att deras korta liv ej varit bortkastade. Den 16-åriga skolpojken med sitt intelligenta ansikte och den vackra, duktiga, tillgivna 23-åriga dottern hade gett sina liv till fosterlandets försvar. Deras namn skulle man minnas.

En annan kvinna av ovanligt slag som deltagit i kampen var den 53-åriga buddhistnunnan som vårdade den vackert formade pagod där buddhisterna i samhället höll gudstjänst. Hon hade lagat mat åt soldaterna, låtit de sårade ligga i pagoden, lånat dem sitt moskitnät, tröstat dem och dessutom huggit grenar för att camouflera de lastbilar som medförde förråd. Hon är en aktiv medlem av kooperativet och sköter sina föreskrivna plikter med gott hjärta. Jag frågade henne hur det kom sig att hon med sin bakgrund var så aktiv och hon svarade: "Jag är ganska gammal och har varit nunn hela mitt liv, men jag hjälper de kämpande eftersom jag sett med egna ögon amerikanarnas barbariska handlingar, hur de förstör vad andra människor byggt upp — ofta så oförnuftiga handlingar. Det är helt enkelt inte sant att de bara anfaller militära mål; de har bombat sjukhus, skolor, pagoder, tätbefolkade områden. Bland de civila har de skapat så mycket lidande."

Hon fullföljer sina religiösa plikter genom att lindra lidande och i hennes närhet råder okränkbar fred. —

JOHN TAKMAN VIETNAM

- ockupanterna och folket

En dokumentär genomgång av den vietnamesiska utvecklingen under trycket av USA:s imperialistiska krigsföring. Här presenteras fakta bakom de amerikanska nyhetsbyråernas lögn. En väsentlig och nödvändig bok för den som vill bilda sig en klar uppfattning om vad som skett och sker i Vietnam, om vietnamesens vardag under amerikanska bombattor och vid amerikanska "rensningaktioner".

BO CAVEFORS BOKFÖRLAG (Tidskriften Clarté) 9: 50

Förlossningshemmet i anslutning till Yen-Baisjukhuset blev totalt urblåst efter en amerikansk bomdråd.

Dieu-thi-Phuong-Lan och hennes ambulanspersonal mottar kläder för tvättning av luftvärnssoldater.

Varje människa i Nordvietnam arbetar aktivt efter mottot: Redo till kamp och samtidigt öka produktionen. Här pågår risskörd.

att vänta

Att vänta eller inte — det blir alltför ofta en fråga om pengar som det nu ser ut på många områden i samhället. Har man råd att gå till privatläkare behöver man inte sitta i sjukhusens väntsalar, och kan man gå till privat barnläkare i stället för att anlita den kostnadsfria barnavårdscentralens tjänster slipper man tröttsam väntetid. Servicen för våra bilar är betydligt mer smidig än för människorna.

De gifta männen ägnar en minimal tid åt hushållsarbetet även i de familjer då hustrun har förvärvsarbete. Detta konstaterades i en undersökning av Familjeberedningen, publicerad för en tid sedan. Tidningarna levererade glatt nyheten: se här ytterligare ett argument i könsrollsdebatten som alltför många vill se begränsad enbart till en uppgörelse mellan män och kvinnor. Visst är det anmärkningsvärt att männen smiter undan och att tendensen pekar mot att ju fler barn familjen har desto mindre syns karlen i köket eller barnkam-maren, men detta kan ju omöjligt vara en av de större frågorna när det gäller likställigheten mellan könen, som jag ser det. Finns det barn i familjen löser man nämligen inte hela serviceproblemet ens om mannen övertar femtio procent av hushållsarbetet. Därför att en femtioprocentig insats i ett hushåll är för mycket efter en hel dags förvärvsarbete! Antingen mannen eller kvinnan utför den.

Tidningarna drog inte, anser jag, den rätta konsekvensen av utredningen, nämligen att vi måste ompröva hela frågan om familjen och dess roll i samhället och framför allt som en första etapp kräva bättre samhällsinsatser för att befria förvärvsarbetande från så mycket hushållsarbete som möjligt.

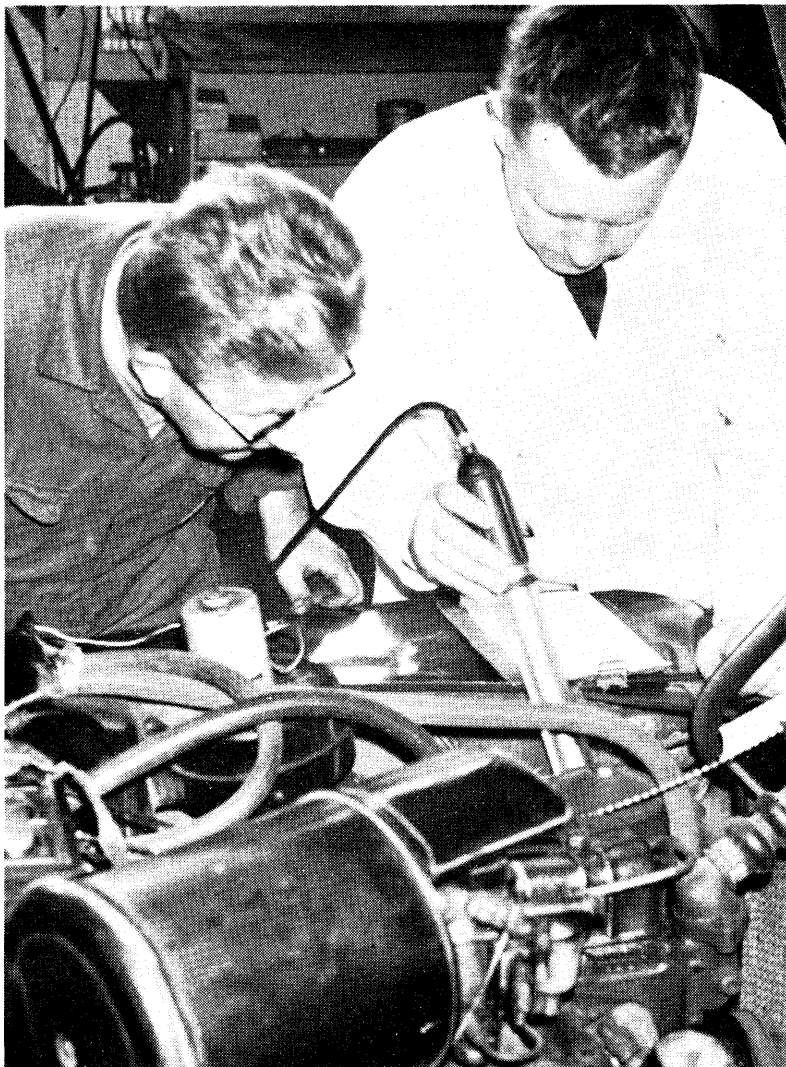
Följaktligen intresserade de sig heller inte så mycket för den andra delen

av utredningen, den som handlar om servicekontakterna. Och den är egentligen den mest intressanta.

Man har låtit undersöka 2.673 hushåll och redovisar sammanlagt 15.500 besök vid 52 olika institutioner inom den kommunala, statliga och privata sektorn. Tycker ni att ni får tillbringa orimligt lång tid i poliklinikernas och mödravårdscentralernas väntrum får ni stöd för er uppfattning i undersökningen. På sjukhus och poliklinik varierar väntetiderna mellan 15 och 240 minuter! Med andra ord: man får inte vara särskilt sjuk om man skall gå till poliklinik, där man alltså kan få sitta i timmar innan man ens ser skymten av en läkare. Andra ställen där människor väntar mer eller mindre tålmodigt är mödra- och barnavårdscentral, bostadsförmedling, rättshjälpsanstalt och stads- eller provinsialläkare. Samtliga ligger i tätén när det gäller väntetider — en föga hedersam placering. De kommunala institutionerna ligger särskilt illa till i jämförelse med den privata sektorns. Medan medelvärdet för väntetiden på kommunala serviceställen är 14,1 minuter är det bara 5,1 minuter för de privata och 7,8 för de statliga.

Bankaffärer behöver man knappast stå i kö för, inte heller har de privata advokaterna, läkarna, bilverkstäderna och resebyråerna några längre väntetider.

Vilka är det då som drabbas värst av vänteeländet? Jo, det kan också undersökningen ge besked om. Det är barnfamiljernas föräldrar och människor som har det knapert ekonomiskt emedan dessa kategorier är mer eller mindre tvingade att anlita den offentliga servicesektorns tjänster eftersom de är billigast. Har man råd att gå till privat läkare och advokat slipper man ju vänta som vi sett. Och det är kvinnorna i familjerna som springer till posten, hämtar paket vid järnvägsstationen och går till doktorn med barnen då de får örsprång eller vrickar foten. Mannen går också ärenden men inte lika många. Om husmor är hemmafru svarar hon för 90—100 procent av besöken vid mödra- och barnavårdscentral, sjukgymnast, barnavårdsnämnd, skolläkare, tvättstuga eller mangel. Är hon hemmafru har hon knappast mera tid till sådant och hennes arbetstid kan anpassas efter de olika öppethållandena. Vad som emellertid är märkligt är att hon uträttar dessa ärenden och gör dessa besök i lika stor utsträckning sedan hon tagit ett förvärvsarbete, ja, i vissa fall ökar hennes servicekontakter med ökad arbetsbörda. I en del fall är detta naturligt, säger utredarna, eftersom husmoderns inträde på arbetsmarknaden kräver kontakt med institutioner som arbetsförmedling och fackförening. Men mera frapperande är att de ökade kon-

Servicen för våra bilar är betydligt mera smidig än för människor.

takterna också tycks gälla länsstyrelse och stadskansli.

Barnvaktsproblemet är akut. Vem har inte tillbringat nervösa timmar i sjukhusets väntrum med barn klängande och klättrande omkring sig. Och nog är de märkvärdigt tåliga, mammorna, som var de än skall gå och vänta i timmar släpar med sig sina små. 31 procent av de tillfrågade angav att de haft svårigheter att besöka sociala institutioner och i samtliga fall rör det sig om besvär med att skaffa barnvakt, vilket borde vara en tankeställare till ansvariga myndigheter som fortfarande tycks leva kvar i den illusionen att vi har kvar storfamiljen där det alltid fanns någon som kunde ta hand om småbarnen.

Många har också besvär med att få ledigt från arbetet, och den förlorade arbetsinkomsten kan också bli ett problem om man är tvingad att ofta besöka t. ex. polikliniken. Utredningen konstaterar också: "De långa väntetiderna på framför allt de kommunala och statliga institutionerna innebär ett väsentligt bortfall av arbetstid och inkomst, som inte kan negligeras. Alldeles oavsett summan av förlorad arbetstid och inkomst, samhällets och näringslivets för-

luster av produktiv tid, utgör olägenheterna i de enskilda fallen ofta en besvärande börda, framför allt för barnfamiljerna.

Vad kan man nu göra för att råda bot på missförhållandena? Jo, utredningen framhåller nödvändigheten av att t. ex. öppethållandet omprövas. Nu har många institutioner bara öppet en kort tid på dagen, och hur många har numera tid att sitta på bostadsförmedlingen eller försäkringskassan vid den tidpunkten? Öppethållningstiderna är stelbenta, menar utredarna, och det är ju skönt att det blir sagt av en utredning som baserar sig på säkert statistiskt material. För det faktum att människorna nu i årtal klagat just på den saken tycks ju inte rubbat ordningen det minsta ute i våra kommuner. Ordnanande av barnparkering och större möjligheter att tidsbeställa besök är andra åtgärder som rekommenderas. Och varför inte längre telefontider, då man kan vara säker på att nå den man söker, kan man tillägga. För per telefon kan man också uträtta en hel del även om man inte kan ta blodprov och sänka på det sättet.

Gunnel Granlid

hustrur

av Astrid Pettersson

När dagen är slutad
och barnen är vuxna
går tystnaden in och natten
är kall

En tvätterskas dag är på
streck och galge
en diskerskas dag torkar in
i ett skåp

Ett drama har spelats, hon
var Nickilina

som hängde i tråden
Hon sprattlade så
som vår Herre Gud Fader
skrev i vår bibel
till kvinnan: Att bli sin
man till behag.

Hon dansade docka
i rollen. I rollen.

Hon lärde sej spela
så skickligt. Så skickligt.
Sin man och Gud fader och
Sonen och Anden

och allt stort maskulinumt
till största behag.

Vår spelade roll, som från
början var lögn

— och till slutet är lögn:

— Jag kan väl — jag vill väl
jag vet ju att du tänker
bättre än jag.

Du skall ju råda, du är ju
den store

Du är regissören. Jag spelar
ju bara din roll
den Gud Fader och Sonen
och Anden bjöd
mej att spela.

Nu är jag gammal
och pjäsen är slut. Nu kan
jag tala

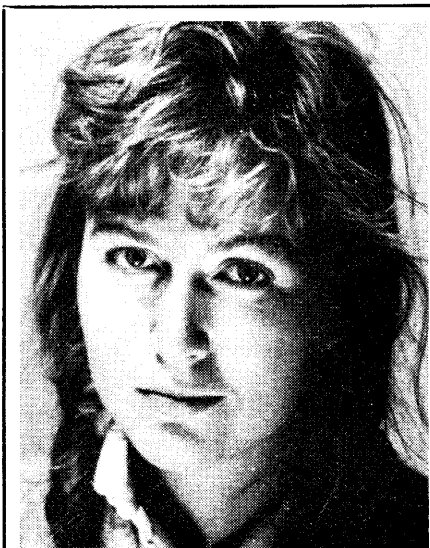
för lampan är släckt och
publiken harggått.

Och rollhäftet brände jag
och jag sa till
Gud Fader

Du hade nog klarat dej
ensam, du Gud,
utan din enfödde
son.

Du hade så många lydiga
söner

som skrev våra roller — och
— dirigerade pjäsen.

Vid årsskiftet gick Greta Liljedahl bort. Vårt Skånedistrikt och hela SKV miste därmed en ung, entusiastisk och hängiven medarbetare.

Impulsen till att översätta denna polska berättelse ur "Det verkliga livet" och sända den till Vi Kvinnor, fick jag av Greta under hennes sjukdom. Hon tyckte, att dess omedelbara språk och dess innehåll, som avspeglar den enkla människans vardag, yrkeskvinnans problem och den nya familjestrukturen, i högsta grad skulle angå vår tidnings läsare. Som lärarinna och stor barnvän var hon väl införstådd med vilken betydelse dessa problemställningar har, inte minst för barnets utveckling. Hon ville hjälpa mig med språkslipning och redigering, men hon orkade inte. För mig känns det, som om denna djupt personliga, men samtidigt så allmängiltiga berättelse, skriven av en människa, som tycks stå oss så nära, på bästa sätt kan hylla minnet av Gretas varma personlighet.

Berättelsen är vald ur den polska boken "Veckans Sju Dagar". Denna utgör tillsammans med boken "Hur Är Min Familj?" en samling av de bästa svaren på en enkät om "Min Vardag", som tidningen Zycie Warszawy utlyste 1962. Bockerna är ett mycket givande och intressant studium av Polens sociala förhållanden, svaren kommer också att systematiskt bearbetas av sociologer. Vad gör man för reflexioner, då man läser om alla dessa människöden? Man förvånar sig över hur litet det är, som skiljer människorna åt, var de än bor. Men de specifika förhållandena i ett land som Polen, skjuter fram vissa problem och frågeställningar, som går som en röd tråd genom böckerna.

Den nya familjetypen med den yrkesarbetande modern är i Polen ännu långt ifrån så stabil, som den gamla, traditionella familjen, där stela normer och kategorisk lydnad var dominerande.

Svårigheterna är många. Gamla kvarlevor som alkoholism, okunnighet och bristande tolerans människorna emellan existerar fortfarande. Bostadsbristen dominerar kraftigt i berättelserna och medför familjekonflikter. Nästan alla har ont om pengar och måste slita, vända och spara. Man beundrar och älskar den livsstyrka, målmedvetenhet i fråga om sin egen och sina barns utveckling och strävan att utveckla etiska värden hos den unga generationen, som dessa människor visar trots svåra levnadsförhållanden.

Helena Svantesson

en barnmorska

Jag arbetar i Warszawa på förlossningsavdelningen. Klockan 5.30 ringer väckarklockan. Min första tanke är om jag är före eller efter joutjänstgöringen. Alla hemma sover. Jag gör mig fort i ordning och skriver sedan fyra lappar med instruktioner till min make, mina två döttrar och min svärson. Vad de skall göra, handla, äta, etc. Till min dotter skriver jag t. ex. så här: "Anna, ät upp smörgåsarna till frukost och kom ihåg att ta dina C-vitamin-tabletter, annars får du inte låna min nya tröja". Till min man skriver jag så här: "Värm upp din middagsmat mellan kl. 14–15 och ät upp alltsammans, annars blir jag besvärlig igen".

Till arbetet kommer jag en halvtimme i förväg för att jag måste prata lite med mina kamrater och ta reda på vad som hänt på natten.

Sjukhuset är mitt andra hem. Ibland säger min man, att det vore lika bra om jag flyttade dit helt och hållet. Jag trivs faktiskt mycket bra där, jag känner mig nyttig, och jag hjälper mina kamrater att lösa deras konflikter och hemmaproblem. Vi har ett mycket gott samarbete med hela personalen, vi har arbetat tillsammans i över 10 år. Överläkaren är den bäste som finns på denna planet, läkarna är trevliga och mina kamrater tycker om sitt yrke. Våra patienter är för det mesta mycket unga blivande mödrar, som kommer till oss mycket rädda. Jag försöker då att få dem på bättre humör och avleda dem från smärtan, åtminstone för några stunder. "Min kära", säger jag lugnande, "om några timmar kommer du att le och be mig om läppstift och göra dig vacker för din man, som kommer med blommor. Vi får se, om det blir röda rosor, om kärleken är stor". Ibland räcker det att hålla dem i handen. Vi leker då och gissar: "Blir det son eller

dotter?" Vi väljer olika namn. Ibland säger jag att förlossningsavdelningen är ingen kyrka, man kan alltså med gott samvete jämlra sig högt en stund, i synnerhet som mannen står utanför dörren. "Låt honom tycka synd om dig!"

Det finns också fall, då läkaren måste tillkallas, ibland även överläkaren. Vi blir då alla mycket trötta, men denna ansträngning är aldrig förgäves, för allting slutar lyckligt. Ibland tänker jag, att om jag hade att välja mellan att gå på teater, konditori eller ta joutjänstgöring, skulle jag utan tvekan välja det sista för denna spänning, denna väntan och den unga moderns ord: "Syster, är det sant att jag har fått en dotter? O, vad jag är lycklig!"

Klockan 20 kan jag gå, nervspänningen sjunker. Hemma känner jag mig inte ansvarig för människoliv, jag hör inga stönananden och frågor: "Syster, säg, när kommer det, när?"

På sjukhuset försöker jag att hjälpa andra, därför vill jag att någon tar hand om mig åtminstone i 10 minuter, när jag kommer hem. Men här åter väntar alla på mig. Och då börjar jag i regel att gruffa. Men de mina kan på intet sätt förstå varför jag aldrig "stormar" på sjukhuset och att jag alltid är så trevlig där. Men de har redan blivit vana vid mitt humör efter arbetets slut. Och skrattande säger de att det kanske skulle hjälpa, om de kallade mig för syster här hemma också.

Jag känner själv att jag liksom lever ett dubbelliv. Där, på arbetet idel trevnad. I hemmet för det mesta endast svåra plikter som mor, svärmor, hustru, husmor och framförallt ekonomiföreståndare och kassör, som aldrig kan förstå hur man skall få det att gå ihop från den ena avlöningen till den andra.

ANROP till kusiner i Sydvietnam

(Intalat den 18 november 1965 i Hanois radiosändare till de amerikanska soldaterna.)

Jag tar det här tillfället att ha ett litet samtal med er — utan annat berättigande än det faktum, att vi, ni och jag, råkar uppehålla oss i Vietnam så långt från våra hemländer i november 1965.

Låt mig förklara vem jag är och varför jag kom hit. Jag heter Sara Lidman. Jag föddes i Sverige på tjugotalet i en fattig landsända från vilken många, som inte kunde finna arbete, reste till Amerika för att tjäna sitt uppehälle. Fastän Sverige av i dag är ett välbärgat land har min generation inte glömt vad fattigdom vill säga. Och som författare har jag blivit mer och mer upptagen med detta problem: hur mänskligheten ska befria sig från fattigdom. Ni är säkert överens med mig om att det är en skam för oss alla så länge ett enda barn i världen svälter.

Jag kom till Nordvietnam för några veckor sedan i den tron att detta land fortfarande var vad vi i väst brukar kalla underutvecklat. Ni vet lika väl som jag vilka ohyggligheter Vietnam hade att utstå under franskt välde, i vilket utarmat tillstånd kolonialisterna lämnade landet efter Dien Bien Phu. Det skulle ha varit mer än förklarligt om detta land inte hunnit återhämta sig efter den ödeläggelsen på elva år.

Men till min förvåning och glädje kan jag se att alla här har mat och kläder, ingen är undernärld, alla har arbete, barnen går i skola, Hanois teater är strålande — vet ni, pojkar, det här är ett blomstrande land på alla områden — vore det inte för MacNamaras bombplan som dånar i skyn dag och natt.

Jag önskar jag kunde träffa er, öga mot öga, få höra er egen förklaring till ert uppdrag — huruvida ni accepterar det med huvud och hjärta...

Senaste juli visades en film från Saigon i vår svenska TV och i den tillfrågades några av er hur ni uppfattade er

vistelse i Vietnam, meningen med era dagar här. Några av er sa: Jag tycker att vi gör ett snyggt jobb här. Ganska många av er sa: Vi måste stoppa kommunisterna nästan. En av er sa: Jag behåller min åsikt för mig själv, jag vill inte säga vad jag tycker om det här knoget. Resten av filmen kom oss alla att krympa av skräck och avsky: så detta är US hjälp i Vietnam, det här är västs civilisation exporterad till Asien! Otänkbara bilder går in i varje vrå av världen och visar vad slags jobb ni gör, och ärligt talat, män — det är inte något snyggt jobb.

Några år längre fram kan det hända att era barn hittar en tidning från 1965 och att de börjar intervjua er: "Pappa, vad gjorde du i Vietnam?" Vad ska du säga då? Om din son är klartänt och med ett hjärta nästan i sin lilla kropp kommer han att rodna om du ger honom ett slapt uttryck till svar i stil med: "Well, din farsa gjorde ett snyggt jobb därborta." Vad som är förklaring nog för MacNamara kanske inte räcker åt din son...

Vad beträffar det där att stoppa kommunisterna nästan — varför gräva upp MacCarthy ur graven och slåss för det spöket? Om vietnameserna här i Vietnam vill följa Buddha, Marx, Påven eller Konfutse — det är deras sak, eller hur? Varför ska ni vara deras andliga polis och bestämma åt dem? Ni kommer ihåg det senaste valet i Staterna, att några av er inte ville se Mr Johnson som er president. Men vad skulle ni ha sagt om ett asiatiskt land hade skickat trupper till Amerika, stört valkampanjen och dödat till höger och vänster med denna motivering: Well, vi är tvungna att stoppa demokraterna någonstans...

I förbigående — har ni någonsin läst Genève-avtalet från 1954? Om inte be

er regering att ni får studera det dokumentet. Det kan kanske ge er någon upplysning som ni har saknat.

Tror ni att någon av "de starka männen" i Saigon från Ngho Dien Diem till den nuvarande Nguyen Ky har något stöd från vietnamesiska folket? Tror ni att de förtjänar respekt — som politiska ledare och människor? Anser ni att Nguyen Cao Ky är värd ert stöd — är det bra nog för er att slåss och dö för en sådan typ?

Härmedagen hade jag ett sorgset möte med en av er, en bild av er som kunde ha varit min egen kusin. Det var i provinsen Tran Hoa. Mina vietnamesiska vänner hade visat mig resterna av ett sanatorium på 55 byggnader som ni bombade vid tre olika tillfällen i juli och augusti. Mina vänner lät mig också se en lazy dog¹ och förklarade hur detta vapen arbetar. Och någon kom med en pilots utrustning — en hjälm, boken Survival (Att överleva), revolvern, metreven, huvudvärkspulvret och alla de andra små sakerna ni hade med er på era räder i Nordvietnam i fall...

Ögonblicket strax innan hade jag hatat allt amerikanskt — och nu när jag såg den vitaktiga hjälmen blev jag blek av skam, en dubbel skuldkänsla. En likartad ångest steg ur den där tomma hjälmen som jag hade känt vid beskrivningen av hur en "lazy dog" långsamt dödar ett barn. Varken en amerikansk pilot eller ett vietnamesiskt barn är gjord av stål eller betong.

Det fanns också ett identitetskort med en bild av er saknade kamrat. Först ville jag inte se det. Men senare, i ett dunkelt hopp att han skulle kunna ge någon förklaring till sitt liv och sin död i Vietnam såg jag på hans foto

Fortsättning på sidan 26

1 april 1965 fällde amerikanska luftstridskrafter tontals bomber över gator och kvarter i provinshuvudstaden Dong Hoi. Är detta militära mål som Johnson har sagt?

SKV och daghems frågan

Svenska kvinnors vänsterförbund företrädare av ordförande Eva Palmaer och ledamoten av förbundsstyrelsen Hillevi Svedberg har uppvaktat statsrådet Ulla Lindström angående utbyggnad av samhällets barntillsyn enligt beslut av förbundsstyrelsen.

Följande skrivelse överlämnades:

Med anledning av Familjeberedningens PM angående utbyggnad av samhällets barntillsyn ber Svenska Kvinnors Vänsterförbund att få anföra följande.

Ingen torde bestrida att barnen är samhällets viktigaste naturtillgång — viktigare än vattenkraft, gruvor och skogar. Likväl har samhällets företrädare hittills endast på ett område konsekvent tagit hänsyn till detta faktum, nämligen i fråga om skolan. Att skolundervisning med allt vad därtill kan höra skall vara kostnadsfri och möjlig för alla barn och all ungdom är numera i vårt land självklart.

En motsvarande enighet saknas i fråga om samhällets ansvar för barn under skolåldern. Ett visst samhällsansvar har erkänts i och med genomförandet av kostnadsfri förlossningsvård, moderskapspenning och barnbidrag samt i viss utsträckning hälsokontroll. Men ännu lever i stort sett uppfattningen att barnens vård under åren före skolåldern är föräldrarnas sak.

Egendomligt nog är det främst behovet av kvinnlig arbetskraft som aktualiserat kravet på ökade samhällsätgärder för barnen i förskoleåldern. Så länge detta skriande arbetsmarknadskrav ej förelåg bortsåg vederbörande myndigheter från de skäl som talar för en kraftig samhällsinsats i barntillsynen under åren före sjuårsåldern, skäl helt oberoende av arbetsmarknadssituationen. En sådan samhällsinsats är dock synnerligen betydelsefull för såväl barn som föräldrar och därmed för samhället.

Barnen behöver jämnåriga lekkamrater och samtidigt tillsyn av skolad personal under ett antal timmar de flesta av veckans dagar för att på så sätt bereda sig under de viktiga första levnadsåren för det liv som väntar dem. Föräldrarna behöver möjlighet att välja den arbetsform som passar deras anlag och utbildning, långt ifrån alla föräldrar är fullgoda barnavårdare. Vi menar alltså att god tillgång på samhälleligt ordnad barntillsyn under åren före skolåldern är av stor vikt för barnens skull, för föräldrarnas skull och f. n. även av arbetsmarknadsskäl.

— Så här skojigt har vi ofta på "dagis". Krocka med ett träd är bara kul och inte alls farligt när fröken är med.

Vi hälsar därför med glädje familjeberedningens PM angående utbyggnad av samhällets barntillsyn. Vi anser också att de riktlinjer som drogs upp av Alva Myrdal i hennes artikel "Förskola — Daghem" (Morgonbris 1965) är synnerligen betydelsefulla.

Här nedan framlägges några önskemål och synpunkter som vi finner beaktansvärda.

① Vi instämmer med LO som "betonar vikten av att byggnadsstadgan kompletteras på så sätt att kommunen åläggs att i detaljplaneringen trygga barnstugornas markbehov. Byggnadsstyrelsens anvisningar för region- och generalplanarbetet bör vidare utformas så att man beaktar barnstugebehovet redan på planeringsstadiet".

② I departementspromemorian angående ökat statligt stöd till barnstugor föreslås att den som anordnar barnstugan skall lämna förbindelse att minst två tredjedelar av antalet platser i lokalen tillsvidare utnyttjas åtminstone fem timmar per barn och dag. Vi anser att denna bestämmelse bör utgå som villkor för erhållande av anordningsbidrag, statslån och driftbidrag. Detta villkor kan nämligen göra det svårt för en liten kommun att erhålla statligt stöd. Om en dylik kommun får hjälp att börja barnstugeverksamhet är det mycket troligt att den längre fram kan ordna tillsyn för två tredjedelar av barnen under minst fem timmar per dag. I detta sammanhang vill vi uttrycka vår tillfredsställelse med familjeberedningens framhållande av önskvärdenheten av flexibilitet i barnstugeverksamheten så att den nuvarande gränsdragningen mellan lek-skola och daghem ej upprätthålles.

③ Vi anser att det föreslagna anordningsbidraget på 5.000 kr per plats är godtagbart. Däremot anser vi att det statliga lånestödet borde vara minst 5.000 kr per plats i stället för de 4.000 kr som föreslagits. Byggnadskostnaderna är f. n. snarare över än under 10.000 kr per plats. En minskning av dem förefaller föga sannolik förrän någon småhusindustri får möjlighet att lägga upp så stora serier av barnstugepaviljonger att priserna kan sjunka.

④ Det föreslagna driftbidraget, 1.600 kr per plats och år, är enligt vår mening alldeles för lågt. Det bör vara minst 2.000 kr så att stat och kommun vardera betalar 40 procent av kostnaderna.

⑤ likhet med socialstyrelsen (Råd och

anvisningar nr 184 dec. 1965) och familjeberedningen anser vi att familjedaghem bör utgöra ett komplement till barnstugorna och knytas direkt till dem. Detta innebär flera fördelar. Dels kan dagbarnsvårdarna få stöd och råd av barnstugans skolade personal, dels skapas en viss säkerhet (t. ex. vid sjukdomsfall i familjehemmet) för de förvärvsarbetande föräldrar som lämnat sina barn i familjevård genom att barnet tillfälligt kan lämnas i barnstugan.

De barn i familjevård som uppnått treårsåldern bör såvitt möjligt få vistas i en barnstuga några timmar varje dag för att få del av den pedagogiskt betydelsefulla grupsamvaron.

Sin huvudsakliga betydelse har familjevården när det gäller infektionskänsliga barn och i de fall då en ensamstående förälder eller båda föräldrarna måste arbeta på tider då en barnstuga av kostnadsskäl ej kan hållas öppen.

⑥ Barnavårdare anställda av kommunen är en viktig hjälp för de förvärvsarbetande föräldrarna. Två omständigheter vållar bekymmer för denna kategori av föräldrar nämligen sjuka barn och arbetstider som ej sammanfaller med barnstugans tider. I bägge fall är tillgång på barnavårdare en ekonomiskt möjlig lösning om ej en förälder kan vara hemma. Särskilda sjukavdelningar vid barnstugor liksom s. k. "nattdaghem" kan synas vara möjliga lösningar. Dessa lösningar är dock ekonomiskt ohållbara utom i undantagsfall när flera barnstugor ligger nära varandra.

⑦ Vi vill även understryka vikten av att statsmakterna som villkor för anordningsbidrag, statslån och driftbidrag till barnstugor uppställer föreskrifter rörande lokaler, beskaftenhet och personalens utbildning. Erfarenheten har gett vid handen att en sådan åtgärd skulle uppskattas av såväl kommunala som privata byggare.

⑧ Slutligen vill vi i likhet med familjeberedningen framhålla behovet av forskning i fråga om förskoleålderns psykologi, pedagogik och fysiologi. Det vore önskvärt att den laboratorietjänst i "utvecklingspsykologi" som f. n. är knuten till lärarhögskolan i Stockholm finge bli en professor knuten till Stockholms universitet. På så sätt skulle man få möjlighet att vetenskapligt och praktiskt pröva och jämföra barnens reaktioner — psykiskt och fysiskt — på olika former av vård.

Trygghet från första stund

Ännu sover vårt barn i sin egen trygga värld. Men snart skall det med det första hisnande andetaget möta en främmande och ibland också skrämmande tillvaro. En liten hjälplös människovarelse som är helt beroende av vår kärlek och våra omsorger. Små plagg ligger i prydliga högar och väntar. Men ännu viktigare ting har vi tillsammans diskuterat inför det ögonblick vi så otåligt väntar på. Nu har vi ett större ansvar, och det gäller inte längre bara oss själva. Förut tänkte man väl inte lika allvarligt på försäkringar. Naturligtvis är vi med i en "gruppliv" på arbetet, men nu tänker vi tala med Folksam om "sparliv"! Att investera

i trygghet anser vi nödvändigt. Man måste vara garderad *om* något skulle hända. Samtidigt vill vi också gärna ha en sparslant. Därför är "sparliv" en försäkringsform som passar oss precis. Vi kan på ett lönsamt sätt spara ihop ett kapital. Och det är ett sparande som blir av. Under tiden har vi den trygghet som en rejäl Folksam-livförsäkring ger. Och blir man långvarigt sjuk växer sparkapitalet ändå i samma takt utan att man behöver betala premier. Snart är vi också en av de många Folksam-familjerna. Ni vet väl att varannan svensk är försäkrad i Folksam?

Insändes till FOLKSAM, Stockholm 20

Jag önskar närmare upplysningar om Folksam sparlivförsäkring.

Sänd mig dessutom utan kostnad broschyren *3 steg mot sparande*, en orientering om olika sparformer och hur han, hon, familjen planerar sin ekonomi för trygghet och lönsamhet.

Namn _____

Adress _____

VK

Postadress _____

fråga **FOLKSAM**

bygger vi för morgondagens familj?

Arkitekt Ingrid Jussil

ARKITEKT INGRID JUSSIL tecknade inledningsvis bilden av morgondagens familj, som bl. a. kommer att ha en bättre ekonomi än den vi nu har. Det kommer av allt att döma finnas flera enpersonshushåll — ensamstående förvärvsarbete, studerande och pensionärer. I flerpersonshushållen kommer det att vara ännu vanligare än det nu är att båda makarna har förvärvsarbete. Såväl enpersons som flerpersonshushållen kommer att ha ett större behov av service än vad dagens familj har. Det kommer också att ställas större krav på bostad och bostadsutrymme. Man räknar med att fram emot år 2000 kommer normen att vara två rum per person, dvs. en fördubbling av den utrymmesstandard vi i dag har.

— Bostadskomplementen är en annan intressant fråga, men den har inte ägnats lika stort intresse i forskning och utredningar som själva bostaden. Med bostadskomplement menas då en lokal eller en yta där vissa sysselsättningar utförs och där man tillhandahåller vissa tjänster. Till de viktigaste tjänsterna man räknar med hör matlagning, upphandling, disk, det är de mest tidsödande sysslorna i dag. En undersökning som genomfördes bland hyresgästerna i två av våra kollektivhus visade att det var just restaurangen som var den mest utnyttjade serviceenheten. Då upphandlingen till hushållet hör till de mera tidskrävande sysslorna skulle en mottagningscentral i bostadsområdena kunna underlätta arbetet en hel del. Hemköp och andra liknande typer av inköp omöjliggörs för dem som på grund av arbetet inte kan vara hemma och ta emot varorna när de levereras. En portvakt eller en reception där buden kan lämna av sina varor tror jag är mycket nödvändiga institutioner.

DAGHEMMET VIKTIGAST

— En viktig punkt, kanske den allra viktigaste i raden av serviceinrättningar, forsatte arkitekt Jussil, är daghemmet. Det har diskuterats mycket om daghem och om de s.k. familjedaghemmen. Många söker framhäva de senare som en bättre vårdform. Jag tror dock att familjedaghemmet är mera instabilt än daghemmet. Det finns aldrig någon garanti för att dagmamman inte tröttnar och då blir man tvingad byta hem. Daghemmet däremot är detsamma under hela förskoletiden. Familjedaghemmet får inte betraktas som något annat än ett komplement till daghemmet. Men som det är just nu kan man inte beteckna daghemssituationen som annat än katastrofal. Trots att 45 procent av de gifta kvinnorna förvärvsarbetar i Storstockholsregionen finns det allt-

Nej, Tyvärr bygger vi inte ens för dagens familj, sa arkitekt Ingrid Jussil vid en estraddebatt som här-förleden anordnades av SKV — Storstockholm. Det behövs mera forskning och den måste grunda sig på de behov som finns hos den familj som kommer att vara den vanligaste i morgon. Daghemmet utgör den viktigaste komponenten i servicekedjan. Tillfällig sjukpassning, färdiglagad mat, hjälp med städning, budskickning, mottagningscentral hör till sådana tjänster som alltmer efterfrågas. Men vad gör samhället för att motsvara denna efterfrågan? Inte mycket!

I estraddebatten, som leddes av distriktsordföranden Herta Fischer, deltog dessutom direktör Albert Aronsson, arkitekt SAR Hillevi Svedberg, sociolog Ann-Mari Andersson och förbundsordförande Erik Svensson.

jämt förortskommuner som inte har ett enda daghem.

Tillfällig tillsyn av sjuka barn är en annan viktig servicefråga. På daghemmen får barnen inte vara kvar om de har fått någon slags infektion. Detta innebär alltid stora svårigheter för föräldrarna. Tillfällig sjukpassning är därför något som står högt på listan över olika servicebehov bland barnfamiljerna.

Med den ökade fritiden inställer sig också behovet av fritidslokaler av olika slag, behov som kan tillgodoses genom de nya formerna för bostadskomplement.

När vi så kommer in på frågan om hur de här bostadskomplementen ska lokaliseras i förhållande till bostaden, så vore det självklart bra om alla de här tjänsterna kunde föras in i samma hus där man själv bor — på samma sätt som i kollektivhusen. Den undersökning som gjordes angående kollektivhusen visade också ganska stor tillfredsställelse med denna boendeform, trots att många hamnat där utan att ha riktigt klart för sig vad ett kollektivhus egentligen var för något. Det visade sig också att denna boendeform passade olika typer av hushåll. Nackdelen är emellertid att man måste binda sig för viss service t.ex. visst antal måltider per månad. Kollektivhus kan därför inte vara en lösning för alla.

FORSKNING ÄR NÖDVÄNDIG

Men varje bostadsområde och varje stadsdel måste planeras så att det ger brett underlag för alla typer av tjänster — centralkök, daghem, städhjälp, fritidslokaler, sjukpassning, budskickning, mottagningscentral etc. — ett så brett underlag att tjänsterans ekonomisering därmed underlättas.

Slutligen framhöll Ingrid Jussil att den forskning som hittills bedrivits om bostadsstandarden i allt för hög grad kommit att inrikta sig på själva bostaden i stället för att studera vilka komplement som är nödvändiga för bostaden. Sådan forskning är nödvändig för att vi ska komma fram till en dimensionering av enheterna så att de blir lönande. En planering som kan ligga till grund för de ekonomiska ställningstagandena.

— Som svar på frågan: Bygger vi för morgondagens familj? vill jag säga: Nej! Tyvärr bygger vi inte ens för dagens familj.

40 PROCENT AV HUSHÄLLEN BAKAR SJÄLVA

SOCIOLOGEN ANN-MARI ANDERSSON redogjorde för en utredning — "Service för förvärvsarbetande mödrar med småbarn", som omfattade 2.893 personer. De serviceanläggningar som

Arkitekt SAR Hillevi Svedberg

omnämndes i arkitekt Jussils inledning hade av de tillfrågade klassificerats efter angelägenhetsgrad — mycket väsentliga, tämligen väsentliga och mindre väsentliga. Det som i denna undersökning kom allra högst på listan var passning av tillfälligt och lindrigt sjuka barn. Sedan kom tillgång till daghemsplatser vidare service i form av hjälp vid stordäddning, fönsterputsning och centralt ordnad barnvakt, liksom passning av barnen vid lekplatserna. Hemsändning av varor fanns av någon anledning inte med bland önskemålen.

— Ifråga om inköp av färdiga matvaror kom vi fram till den märkliga siffran att inte mindre än 40 procent av de tillfrågade bakade själva hemma. De bakade huvudsakligen då vetebröd. Ifråga om djupfrysta livsmedel, så var det mest grönsaker som köptes.

DIREKTÖR ALBERT ARONSSON i Svenska Bostäder ville i motsats till arkitekt Jussil inte besvara estraddebattens fråga så kategoriskt. — Jag föredrar att i sådana fall gå vidare med frågan till de hyresgäster vi har kontakt med, sa han. För 15 år sen gjorde vi en undersökning bland ett antal hyresgäster och frågade hur de bodde, vilka anmärkningar de hade och önskemål för framtiden osv. Denna undersökning resulterade i en doktorsavhandling av dr Lennart Holm och den har för oss blivit en viss grund att stå på. För ett par år sedan gjorde det företag som jag här representerar tillsammans med andra allmännyttiga bostadsföretag en liknande undersökning för att få ett begrepp om vad hyresgästerna själva anser om sina lägenheter, vilka önskemål de har, vilka krav de ställer på miljön såväl den yttre som inre.

NU VILL MAN HA STORA KÖK

Familjer som på relativt kort tid höjt sin utrymmesstandard var beredda att höja den ytterligare. Planlösningarna av den typ man nu använder sig ansågs bra, men man önskade större isolering mellan rummen och det är väl ett mentalhygieniskt krav som verkar vettigt och klokt. Hygienutrymmena ställde man ökade krav på. Det som i detta avseende ansågs vara bra för 10 år sedan ansågs i dag för smått. Köken som på trettioalet byggdes, i varje fall i Stockholm, så små att det inte fanns plats för ett matbord i dem, är i dag kass. Nu vill man ha ett stort kök — ett ännu större gissar jag i morgon.

Jag har det intrycket att de som bor i hyreslägenheter är i stort sett nöjda med bostaden. Men de anmärkningar som uttalar ger anvisning om hur man bör planera för framtiden.

Ifråga om den yttre miljön görs emellertid betydande anmärkningar. Det gäller i huvudsak trafikförhållandena och osäkerheten för barnen.

När det gäller servicen så har vi redan hört hur nära 3.000 hyresgäster ville ha det. De främsta önskemålen gäller barnen: Barndaghem, bättre tillsyn på lekplatser, tillfällig hjälp när barnen är sjuka osv. För det tyngre hushållsarbetet och förmedlingsservice vid inköp av vissa varor fanns en del önskemål, men däremot var det ingen som ville ha en matsal. Vad det nu kan bero på? Jag har den erfarenheten efter att ha byggt två stora kollektivhus, all service baserad på frivillighetens grund, alltså ingen "tvångsmatning", att de som bor där helst lagar sin egen mat precis som alla andra vanliga människor.

Den ökade service som kommer att behövas sett mot bakgrunden av befolkningsutvecklingen, hushållens framtida sammansättning, det ständigt ökade antalet dubbelarbetande kvinnor, den servicen ska byggas upp kring det som anses som centralpunkt för en barnfamilj, nämligen barnstugan.

KONCENTRERA ALL SERVICE KRING DAGHEMMET

Behovet av barndaghem är dokumenterat. Samhället har väl nu erkänt detta behov och kommer i framtiden, om vi får räkna

med ökad levnadsstandard, att visa ett mycket större och positivt intresse för barndaghemmen. Inte i och för sig av hänsyn till mödrarna och deras problem, utan med hänsyn till nödvändigheten av arbetskraft. Det är ju de ekonomiska krafterna som driver fram allting. Jag tror på en mycket kraftig utveckling av barndaghemmen. Det kommer att finnas ett barndaghem i varje bostadsgrupp. Jag föreställer mig att all den service som överhuvudtaget kan anskaffas för att täcka dessa dubbelarbetandes behov kan koncentreras kring barndaghemmet, som kommer att bli kärnan i en servicestation.

— Om jag sedan får någon minut för att ägna mig åt visioner, yttrade direktör Aronsson slutligen, — så tror jag att bristen på arbetskraft, inte minst för den service vi behöver, blir så stor att man får mobilisera tekniker och vetenskapsmän av olika slag för att underlätta hushållsarbetet. Jag föreställer mig att vi kan få varan från butiken så iordningställd och så förpackad att den kan beredas i sin förpackning och att kokkärlen därför kommer att bli av mindre vikt. Jag tror vidare på att vi istället för porlin får något av cellulosa som är vattenbeständigt men även vattenlösligt så att man kan servera maten på det, behöver inte diskas utan när man ätit färdigt lägger man det under vattenkranen och så upplöses materialet och försvinner. Den lösningen är redan på väg. Jag har bara den förhoppningen att de här nya tallrikarna ska se lite roligare ut än vad papperstallrikarna gör.

ARKITEKT SAR HILLEVI SVEDBERG: Jag skulle vilja anknyta till direktör Aronssons framtidsvisioner där tallrikarna försvann då man ätit på dem. Man hade en känsla av att han gärna skulle velat ha en tablett på dem istället för mat, för det fanns liksom ingen kongruens mellan det här nya och det väldigt stora köket där man satt och åt.

Hillevi Svedberg gick därefter in på den undersökning direktör Aronsson refererat till: — Jag är väldigt nyfiken på hur dessa familjer ser ut, som var med i undersökningen, hur många av dessa familjer där båda parter var förvärvsarbetande och hur många som hade en husmor hemma som lagade mat och hade det som arbete och yrke.

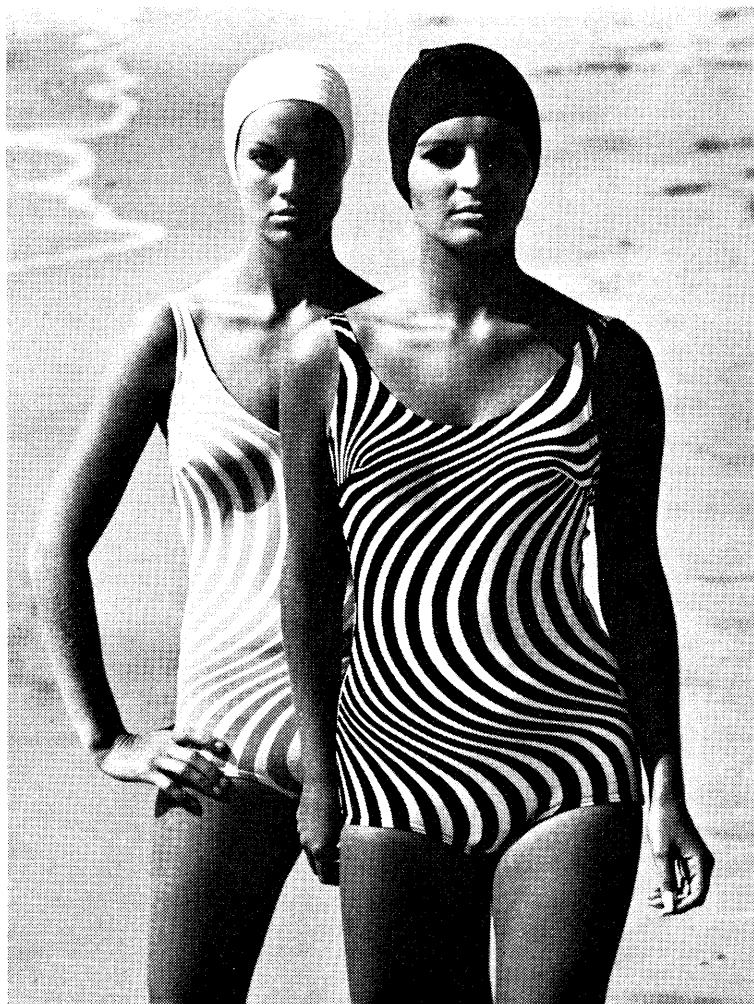
MAN MÅSTE HA FANTASI FÖR ATT BYGGA FÖR FRAMTIDENS FAMILJER

Det är inte så lätt att dra slutsatser av de utredningar som görs på dagens familjer, när vi vet att familjestrukturen kommer att vara en annan i morgon. Man måste ju ha en smula fantasi om man ska bygga för framtidens familjer. Det är emellertid intressant att egentligen alla utredningar ställer det som måste göras för barnfamiljerna i centrum. Det är barnfamiljerna som har det besvärligast, det har jag kommit fram till efter att i 30 år sysslat med daghemsfrågor. Det är besvärligt med barn som friska, men det är ännu besvärligare med barn som är sjuka. Det går nog att ordna barntillsyn åt de friska barnen och kan man få in dem på daghem så drar det inte så mycket personal — omkring fem barn per vårdarinna. Familjedaghemmet är såstillvida mera slöseri med personal för det är ju sällan en dagmamma har flera än två barn. Men det allra svåraste att ordna är tillsynen av sjuka barn. Där uppstår ofta en konkurrens om arbetskraften mellan barnfamiljer och åldringar och det anses i kommunerna som mera viktigt att tillgodose det behov av hjälp som pensionärerna har. Då blir det oftast så att en av föräldrarna får stanna hemma och passa det sjuka barnet. Tyvärr blir det merendels kvinnorna eftersom de ofta tillhör de låglönlade och deras bortavaro från arbetet åsamkar alltså familjen det minsta inkomstbortfallet och så får man då en förfärligt dålig sjukstatistik för kvinnorna.

Fortsättning på sidan 23

Direktör Albert Aronsson

när vintern rasat ut...

malar vi in yllet i garderobens djup och letar fram något ljust och lätt att möta våren med. Många kjolar kortas i vår på såväl gammal som ung. Och kör för det, om humöret är glatt! Den korta kjolen tillåter ju längre kliv och vi är ju framstegsvänliga.

I den nya modevåren gläder vi oss åt ungt vitt, sofistikerat beige och fräscht opalin — en svag turkos färgton som känns ny för ögat. Dessemellan en läcker karamellig aprikos och kanske en röd signal som också ger optiska synvillor. Vilket kan vara både roligt och bra, som t. ex. i Katjas fräckt kurviga baddräkt i spandex och crepenylon. Nej snälla — säg inte banta utan gläds tvärtom åt de statuariskt poserande badnymferna. Vilken ny stilig kvinnotyp utan synliga skelettdelar!

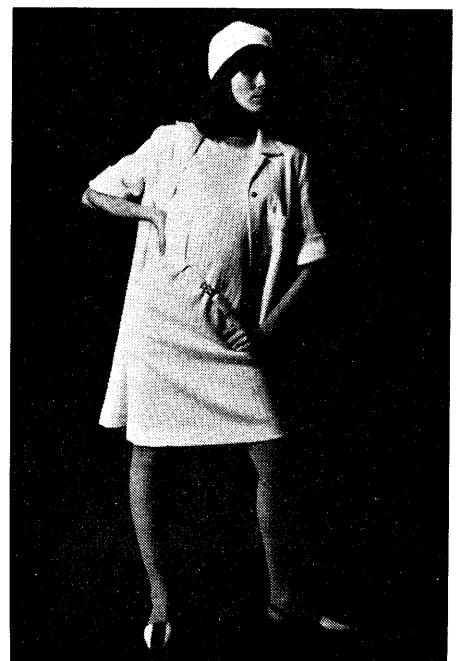
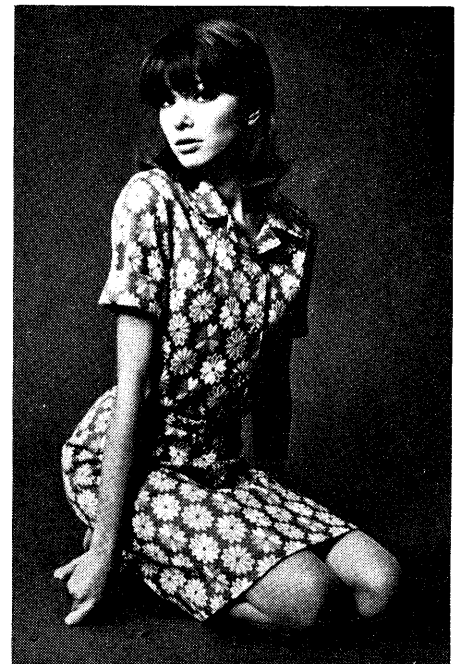
Ur Katjas MMT-kollektion väljer Vi Kvinnor gärna den klassiska skjortan, i år kanske kantad i marin till vit 3te-jersey eller överströdd av stilise-

rade pappersblommor i rosa eller grönt. De kostar 139 resp. 198 kr.

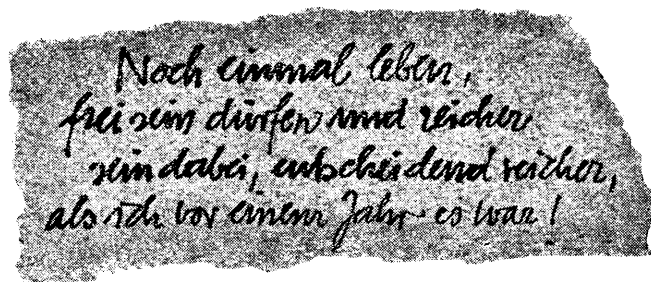
"Aira" kallar Hettebrands med rätta sin lätta, luftiga dräkt med en diskret chanelstickning på krage och mage. Den ljuvliga ullbouclén är oemotståndlig i pastell, vitt eller naturell, väl värd sitt pris (333: —). Den lätta pikékappan är hyggligare mot plånboken (244 kr) och låter sig väl motiveras som strikt sommarklädsel, diskret kvällselegans och proper bekvämlighet på resa. Courèges har stått fadder för den fyrkantiga formen, som Hettebrands understrukt med dubbla stickningar kring alla kanter.

Katjas ensemble med fodralklänning och lätt kapp i mönsterstickad 3te-jersey är också en bra variant på temat lättskött elegans. Kappans 9/10-längd lägger tvärtemot all förmodan några önskvärda centimeter till den kortbenta och utgör ju också en diplomatisk kompromiss med det kortkorta modet.

Birgit Öhrn

Elisabeth Brands korta roman

"Att ännu en gång leva, få vara fri och därjämte rikare, avgjort rikare än jag var för ett år sedan!"

är till tiden begränsad, från 1 juni 1944 till 30 april 1945. Den utspelas i en fängelsecell i det fascistiska Tyskland. Elisabeth Brand har hamnat där utan att hennes tidigare liv lät ana ett sådant öde. Hon själv uttrycker det så: "Vem är jag egentligen? Ett mänskligt normalfall med all skygghet för att på något sätt framträda. Jag var inte självständig nog att som dotter till mina föräldrar, en professor i skandinaviska språk och hans danskfödda hustru, efter 1933 bli något slags spänstig 'Heil Hitler'-förkunnarska. Men jag var heller på inget sätt så självständig att jag utöver axelryckningar och huvudskakningar kom fram till motståndshandlingar."

Om sin far skriver hon: "När ras-teorierna blev statsreligion hade far otu- ren att inte han var begeistrad för den och dess apostlar men väl dessa för ho- nom... Vem skulle vara mera kallad att lovsjunga det nordiska rasidealet än en professor i nordiska språk...? Den nordiske professorn och hans nordiska hustru stack inte under stol med att detta var dem alltför nordiskt..."

När Elisabeth Brand häktas anar hon inte att det brott som lägges henne till last, "hjälp till flykt för folkfiender", bestraffas med döden och att den må- nadslånga "galgfristen" i ordets fatala ursprungsbemärkelse berodde på att man hoppades genom henne kunna upptäcka trådarna till en underjordisk organisation. Förgäves. Det rannsaks- ningsdomaren håller för ståndaktigt ne- kande är ovetande. Hon har hjälpt utan att betänka de möjliga konsekvenserna av en mänskligt självklar handling: att rädda människor i fara.

Zoologen Elisabeth Brand, för vilken ornitologin är ett betydligt förtrognare begrepp än politik, erhåller genom för- medling av sin professor uppdraget att undersöka strandsvalornas boplatser

längs den svenska kusten. Men samti- digt med denna oväntade forskningsresa rycker ett fall av stor mänsklig nöd inpå den unga kandidaten. En männi- ska, vars namn hon känner, ber henne att ta med foton till Sverige och föra dem tillbaka inklustrade i svenska pass så att människor som efterspanas av Gestapo kan få möjlighet att komma ur landet. Flykten lyckas, om också inte för alla. Från dem som blev fasttagna med falska pass leder spåren på något sätt till henne, som nyligen varit i Sve- rige, och därmed till att hon häktas. Hon blir snart klar över hur allvarligt hennes läge är.

Papperet som hon smuglat med sig in i cellen är hennes första förtrogne. Senare blir det en annan fånge och fängelseprästen. Det hon skriver ner är en uppgörelse med det egna jaget, med det förflutna och det närvarande, med tan- ken att det inte blir något kommande. Ärligt ställer hon sig frågan om hon i medvetande om följderna skulle hand- la likadant; lika ärligt tvekar hon att svara på det med ja eller nej. Hon frå- gar sig hur hennes avlidna föräldrar, hur hennes förlovade, hur hennes brö- der, båda officerare av vilka den ene stupade i början av kriget, den andre sannolikt stupat, trots all avsmak för regimen ställer sig till henne, straff- fången. Med sådana och liknande tan- kar fyller hon de sidor på vilka hon egentligen skulle göra utkast till sin doktorsavhandling.

Men in i hennes liv träder fången Gustav Mörcke som hon — genom sin advokat varnad för knackningarna in- om fängelsemurarna — först håller för en spion. Väl har Gustav Mörcke er- hållit en högre order: också efter att dödsdomen över honom avkunnats skall han spionera på henne och därför få Gud vet vad i vedergällning. Men den- na befallning är inte hans uppdrag. Av

Elisabeth Brand önskar han sig en sista stund av lycka och hon förvägrar ho- nom den inte. Få dagar senare blir Mörcke avrättad.

Efter en tid fastställer hon bestört att något som hon av rent mänsklig känsla har gjort återigen fört med sig oanade följder, precis som den handling för vilken hon nu sitter innanför gallret.

Elisabeth Brand blir dömd till döden. Fast hennes rädsla för döden inte blivit mindre ser hon i domslutet nästan en lösning: världen, hennes värld, som hon trots många nya insikter hänger fast vid, kommer inte att få reda på hennes "skam". Natten före avrättningen an- förtror hon sig åt fängelseprästen, som i sista minuten utverkar uppskov med avrättningen tills efter nedkomsten. Nu bryter korthuset av fördomar och häm- ningar samman. Lycklig över den frist som avpressats döden vänder sig alla hennes tankar mot barnet som hon önskar skall födas i sin fars värld.

30 april 1945. Segern över nazismen är nära förestående. SS-kreaturen gri- per till flykten men skjuter med ma- skingevär ner fångarna som drivits ut på gården. Fängelsegården är täckt av döda och sårade. En havande kvinna, svårt sårad av ett skott i lungan, bärs in i nästa hus. Där ger hon livet åt en flicka.

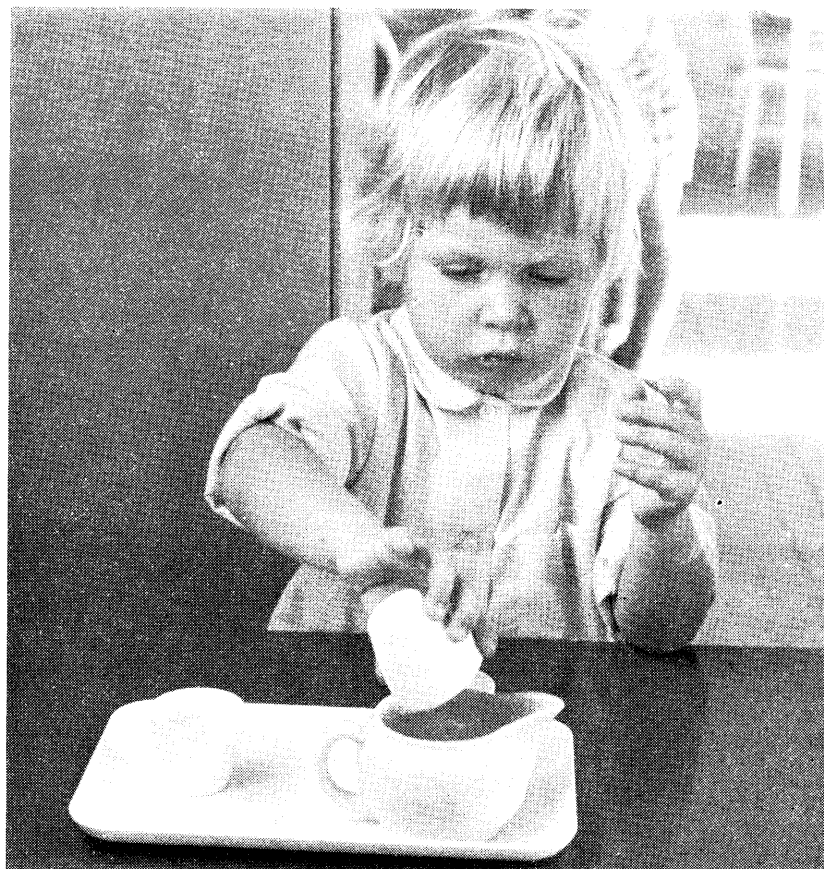
24 timmar senare dör hon av skott- skadan.

Dottern till Gustav Mörcke, arbeta- ren och frihetskämpen, och till Elisa- beth, ornitologen, lever hos den familj i vars våning hon kom till världen; på hennes 18:e födelsedag överlämnades till henne de blad som avslöjar hemlig- heten om hennes härkomst.

— — —

Der kurze Roman der Elisabeth Brand. Verlag der Nation, Ber- lin, DDR.

kvinnor från hela världen diskuterar barnens bästa i Stockholm i höst

Som vi tidigare nämnt i korthet i Vi kvinnor beslöts på KDV:s rådsmöte i Salzburg i oktober att en internationell barnkonferens skulle hållas hösten 1966. Temat skulle vara barnens bästa — uppfostran, hälsofrågor och övriga levnadsförhållanden.

Förberedelserna är nu i full gång och konferensen kommer att äga rum — i Stockholm! Inom SKV är vi förstås mycket glada och stolta över beslutet att förlägga konferensen till Sverige, en världsomfattande sammankomst för barnens bästa — ett brännande problem över hela världen — kommer att verka stimulerande för hela vår verksamhet.

Man räknar med att c:a 400 delegater från Europa, Amerika, Afrika, Asien och Australien skall samlas, i allt kommer 118 länder att representeras.

För några veckor sedan hölls ett förberedande möte i Berlin där riktlinjerna för

konferensen drogs upp. Tiden fastställdes preliminärt till 3—6 oktober.

Första dagen skall ägnas gemensamma förhandlingar, de övriga dagarna skall ägnas åt arbete i kommissioner.

Huvudtemat skall vara levnadsvillkoren för barnen i dag. Dit hör i första hand näringsfrågor, svälten, bostadsfrågan, familjeförhållanden, ras- och könsdiskriminering, barnarbete, kriminalitet.

Nästa tema är undervisning och uppfostran. Där skall behandlas förskoleundervisning, daghem, lekskolor, skolundervisning, skolor, skolböcker, undervisningsmaterial, lärarpersonal, uppfostran utanför skolan, inflytande av litteratur, konst, radio, television, tidningar, sysselsättning av utvecklingshämmande barn, rehabilitering av kriminell ungdom.

Huvudtema nr tre är hälsofrågor,

omfattande även förlossningshem, utbildning av medicinsk personal m. m.

Meningen är att experter — även svenska — skall anlitas i stor utsträckning. Som vi ser kommer ju konferensen att befatta sig med en mängd frågor. De olika ländernas problem skiftar. I de flesta är undervisning det största problemet — i många bristen på skolor. En deltagare i Berlinkonferensen sa så här: "I de flesta länder gäller det att skaffa mat och skolor — i de andra att få barnen att äta och gå i skola."

En ytterst viktig fråga är flickornas uppfostran. I Berlin var man ense om att jämställdheten måste påbörjas redan i daghem och lekskolor och att där fattas mycket än så länge.

I kommande nummer av Vi kvinnor återkommer vi till denna viktiga konferens.

E. P.

”Då stod solen stilla...”

Dessa bibliska ord står nu som meningsfull titel på en ny bok av prostinnan Hortense Grönstrand, som i många år varit prenumerant på Vi kvinnor — både för egen räkning och för andras. Men inte bara av den anledningen vill vi påminna om denna minnesbok. Den är första delen av ett memoarverk som levande skildrar författarinnans barn-domstid i det svensktalande Finland (Pernå socken i Nyland). Hennes mor-

far bar det i svensk litteratur kända släktnamnet Creutz — vi minns Atis och Camilla, den förtjusande herdedikten av gustavianen Gustaf Filip Creutz.

Morfar blev guvernör i Åbo — och där bor hans dotterdotter än i dag och där har hon skrivit sina minnen — om sin skoltid, om sin unga kärlek, sitt giftermål och sin långa änketid.

Strålande intelligens, ovanlig minnes-

godhet och stilistisk charm utmärker denna första del av Hortense Grönstrands memoarer. Vi väntar ivrigt på nästa del.

Gunhild Tegen

Hortense Grönstrand:

Så stod solen stilla.

Söderströms Förlag.

Tryckort Tammerfors.

fria kvinnor

ur Den femte sanningen

av Doris Lessing

Richard satt där med ansiktet rött av ilska mot den alltför gula, alltför trånga skjortan. Han höll sitt whiskyglas mellan händerna, vred det runt och såg ner i det. "Tack", sa han till sist, "det ska jag göra". Han lät så orubbligt självsäker beträffande sina möjligheter att hjälpa sin son att Anna och Molly på nytt gav varandra ett snabbt ögonkast som avslöjade att hela samtalet varit förgäves. Som vanligt. Richard uppfångade deras blick och sa: "Ni två är otroligt naiva."

"I affärer?" sa Molly med sitt höga, glada skratt.

"I stora affärer", sa Anna stillsamt road. Under sina samtal med Richard hade hon blivit förvånad över vidden av hans ekonomiska makt. Detta hade emellertid inte bidragit till att förstora bilden av honom, snarare tycktes han ha krympt mot en bakgrund av internationella pengar. Och hon hade tyckt ännu bättre om Molly när hon märkte hur totalt ointresserad hon var av den man hon en gång varit gift med och som faktiskt var en av landets ledande finansmän.

"Ååå", stönade Molly otåligt.

"Mycket stora affärer", sa Anna skratande i ett försök att få Molly med på noterna, men skådespelerskan avfärdade det med sin typiska stora axelryckningsgest och lät sedan händerna sjunka ner på knäna igen.

"Jag ska inskräpa det hos henne senare", sa Anna till Richard. "Eller i varje fall försöka."

"Vad är det fråga om egentligen?" undrade Molly.

"Det tjänar ingenting till", sa Richard sarkastiskt, surt och harmset. "Vet du att hon under alla de här åren inte ens varit så pass intresserad att hon har frågat?"

"Du har betalat Tommys skolväxter och det är det enda jag har begärt av dig."

"Du har i årtal låtit Richard framstå som en sorts — ja, en företagsam liten affärsman, en driftig specerihandlare", sa Anna. "Och nu visar det sig att han hela tiden har varit en riktig pamp. Av det verkligt stora formatet. En av dem vi är tvungna att hata — rent principiellt", tillfogade Anna med ett skratt.

"Verkligen?" sa Molly intresserad och betraktade sin före detta make med mild förvåning över att denne ordinära och — enligt hennes åsikt — inte särskilt intelligenta man kunde vara något överhuvud taget.

Anna kände igen blicken — den var det hon anat och hon skattade.

"Herregud", sa Richard, "att prata med er två, det är som att prata med ett par vildar".

"Varför det", sa Molly. "Skulle vi vara

imponerade? Du har inte ens blivit det du är av egen kraft. Du har ärvt det."

"Vad spelar det för roll? Det är det jag håller på med som betyder något. Det är kanske ett dåligt system, det tänker jag inte ens diskutera — inte för att jag skulle kunna det heller med någon av er. Ni är okunniga som apor när det gäller finanslivet, men det är det som styr det här landet."

"Ja, naturligtvis", sa Molly. Hennes händer låg kvar på knäna med uppåtvända handflator. Men nu förde hon samman dem och härmade därvid omedvetet ett barn som väntar på en lektion.

"Men varför förakta det?" Richard som tydligen tänkt fortsätta hejdale sig och såg på de saktmodigt gäckande händerna. "Å, Gud!" sa han och gav upp.

"Men det gör vi inte. Det är för anonymt — för att vi ska kunna förakta det. Vi föraktar..." Molly klippte av ordet dig, och som om hon anade att hon bar sig illa åt lät hon händerna förlora sin attityd av stum oförskämdhet. Hon förde dem snabbt bakom ryggen. Anna iakttog henne och tänkte roat: Om jag sa till Molly, du tystade Richard helt enkelt genom att håna honom med dina händer, så skulle hon inte förstå vad jag menade. Så underbart att kunna göra så där, så bra för henne...

"Ja, jag vet att du föraktar mig. Men varför? Du är en halvbra skådespelerska och Anna har skrivit en bok en gång."

Mollys händer höjdes instinktivt, och fingrarna som nonchalant snuddade vid varandra i hennes knä: Å vilken tråkmåns du är, Richard. Richard såg på dem och gjorde en grimas.

"Det har inte med saken att göra", sa Molly.

"Jaså inte?"

"Orsaken är att vi inte har gjort några eftergifter", sa Molly allvarligt.

"För vad då?"

"Om du inte fattar det kan vi inte tala om det för dig."

Richard var på vippen att störta upp ur stolen — Anna såg hans lärmuskler spännas och skälva. För att förhindra ett uppträde ställde hon sig i skottlinjen genom att snabbt säga: "Just det, ja. Du pratar och pratar, men du är så långt borta från — det som är äkta, du fattar aldrig någonting."

Hon lyckades. Richard vände sig mot henne och böjde sig fram så att hon kom mycket nära hans varma, bruna armar täckta med guldglänsande gula fjun, hans bara bruna hals, hans brunröda upphettade ansikte. Med en omedveten min av motvilja ryggade hon tillbaka en aning medan han sa: "Ja, Anna, jag har haft förmånen

att lära känna dig bättre än jag gjorde förr och jag kan inte påstå att du gör intryck av att veta vad du vill, vad du tänker eller hur du ska bete dig."

Anna, som kände att hon rodnade, mötte hans blick med självövertvinnelse och sa långsamt och behärskat: "Eller det du inte tycker om är kanske att jag verkligen vet vad jag vill, alltid har varit beredd att experimentera och aldrig låtsats att det näst bästa är mer än vad det är och alltid vetat när jag säger nej. Hmmm?"

Molly såg snabbt från den ena till den andra, suckade, gjorde ett utrop med händerna genom en omedveten nick — dels för att hon hade fått en misstanke bekräftad, dels för att hon gillade Annas rättframhet. "Vad är nu det här?", sa hon med sådan arrogans att Richard vände sig från Anna till henne. "Om du angriper oss för det liv vi lever nu igen så kan jag bara säga att ju mindre du säger desto bättre, med tanke på hur ditt eget privatliv är."

"Jag håller på formerna", sa Richard med sådan beredvillighet att anpassa sig till vad de båda väntade sig av honom att de två samtidigt brast i gapskratt.

"Ja, älskling, vi vet det", sa Molly. "Och hur mår Marion? Det skulle jag så gärna vilja veta."

För tredje gången sa Richard: "Jag förstår att ni har diskuterat det", och Anna sa: "Jag har talat om för Molly att du har varit och hälsat på mig. Jag har dessutom talat om något för henne som jag inte sagt till dig — att Marion också varit och hälsat på mig."

"Nå, får höra", sa Molly.

"Jo", sa Anna som om Richard inte var närvarande, "Richard är orolig därför att Marion är ett sådant problem för honom".

"Det är inget nytt", sa Molly i samma ton.

Richard satt stilla och såg på kvinnorna i tur och ordning. De väntade beredda att han skulle rättfärdiga sig. Men han sa ingenting. Han tycktes fascineras vid åsynen av dessa två som var så glödande fientliga mot honom och bildade en skrattande enhet av fördömdelse. Han till och med nickade liksom för att säga: Nä, fortsatt.

Molly sa: "Som vi alla vet har Richard gift sig under sitt stånd — å, inte socialt givetvis, det var han noga med, men citat — hon är en vanlig snäll och rar kvinna — slut citat, och lyckligtvis har hon en massa lorder och ladies utspridda på familjetrådets sidogrenar och de är säkert mycket värdefulla i de olika bolagens brevhuvuden."

Anna gav nu till ett kort fnysande skratt — dessa lorder och ladies var absolut ovidkommande när det gällde den sortens pengar som Richard kontrollerade. Men Molly tog ingen notis om avbrottet utan fortsatte: "Praktiskt taget alla män man känner är

förstås gifta med snälla vanliga trista kvinnor. Så sorgligt för dem. Men nu råkar Marion vara en bra människa och inte alls dum, men hon har varit gift i femton år med en man som kommer henne att känna sig dum..."

"Vad skulle de ta sig till, de där karlarna, utan sina dumma fruar?" suckade Anna.

"Ä, det kan jag faktiskt inte räkna ut. När jag vill känna mig riktigt deprimerad, då tänker jag på alla intelligent karlar jag känner som är gifta med dumma fruar. Det är så hjärtat kan brista. Så har vi dumma vanliga Marion. Och Richard var förstas trogen mot henne precis lika länge som de flesta karlar, det vill säga tills hon kom in på BB för att få sitt första barn."

"Varför måste du gå så långt tillbaka?" utbrast Richard ofrivilligt som om det var ett allvarligt samtal, och båda kvinnorna brast i skratt igen.

Molly slutade skratta och sa allvarligt men otåligt: "Men för katten, Richard, varför prata som en idiot? Du gör inget annat än tycker synd om dig själv därför att Marion är din ömma punkt, och nu säger du varför gå så långt tillbaka." Hon fräste till åt honom, gravallvarligt och anklagande: "När Marion kom in på BB."

"Det var tretton år sen", sa Richard plågat.

"Du kom direkt hem till mig. Du tycktes tro att jag skulle ramla i säng med dig, du var till och med oerhört kränkt i din manliga stolthet för att jag inte ville. Minns du det? Nu vet vi fria kvinnor att i samma stund som våra manliga vänner fruar åker in på BB, då kommer Tom, Dick och Harry rännande, de vill alltid ligga med någon av sina fruars väninnor, Gud vet varför, det är ett fascinerande psykologiskt faktum bland många andra, men det är ett faktum. Självt hade jag ingen väninna så vet jag inte vem du gick till."

"Hur vet du att jag gick till någon?"

"För att Marion vet det. Det är inte klokt hur sådana där saker sprider sig. Och du har haft en lång rad ända sen dess, och Marion har vetat om dem allihop eftersom du är tvungen att bekänna dina synder för henne. Men du skulle väl inte ha så stort nöje av det annars, eller hur?"

Richard gjorde en ansats att resa sig och gå — Anna såg åter lärmuskeln spännas och slappna. Men han åtrade sig och satt kvar. Det lekte ett underligt litet leende kring hans mun. Han såg ut som den gör som har bestämt sig för att le under piskrappen.

"Under tiden uppfostrade Marion tre barn. Hon var mycket olycklig. Då och då antydde du att det kanske inte var så illa om hon själv skaffade sig en älskare — för att ni skulle bli lite mer jämställda. Du framkastade till och med att hon var så borgerlig, så trist konventionell..." Molly hejdade sig ett ögonblick och log mot Richard. "Du är verkligen en uppblåst liten hycklare", sa hon med nästan vänlig röst. Vänlig med ett inslag av förakt. Och än en gång skruvade Richard på sig och sa liksom hypnotiserad: "Fortsätt." När han sedan märkte att han faktiskt hade sig själv att skylla tillfogade han snabbt: "Jag är intresserad av att höra hur du framställer det."

"Men förvånad är du nog inte", sa Molly. "Jag kan inte erinra mig att jag någon sin har dolt vad jag anser om din behandling av Marion. Du har försummat henne hela tiden utom det allra första året. När barnen var små såg hon dig aldrig. Annat än när hon måste ta emot dina affärs-vänner och ordna flotta middagar och sånt där larv. Men ingenting för egen del. Så blev en karl intresserad av henne och hon var naiv nog att tro att du inte skulle ha

något emot det — du hade ju i alla fall sagt varför skaffar du dig inte en älskare så fort hon klagade över dina fruntimmer. Och så hade hon en historia med honom och då brast helvetet löst. Du stod inte ut med det och började hota. Då ville han gifta sig med henne och ta till sig de tre barnen — ja, så mycket betydde hon för honom. Men nix. Plötsligt blev du oerhört moralisk och rasande som en gammaltestamentlig profet."

"Han var för ung för henne, det skulle aldrig ha hållit."

"Du menar att hon kanske hade blivit olycklig med honom? Du var rädd för att hon skulle bli olycklig?" sa Molly med ett föraktfullt skratt. "Nej, din fåfänga var sårad. Du låg verkligen i hårt för att få henne kär i dig igen, oh det var idel svart-sjukescener och kärlek och kyssar tills hon slutligen bröt med honom. Och i samma stund som du hade henne på det torra för-lorade du intresset och återgick till sekretärarna och den eleganta dyschan på ditt stilsiga kontor. Och du tycker det är så orätt att Marian är olycklig och ställer till scener och dricker mer än vad som är bra för henne. Eller kanske borde jag säga mer än vad som är bra för hustrun till en man i din ställning. Nå, Anna, har det hänt något nytt sen jag för ett år sen?"

Richard sa ilsket: "Det finns ingen anledning att göra dålig teater av det." Nu när Anna drogs in i samtalet och det inte längre var en strid med hans förra fru blev han arg.

"Richard kom och frågade mig om jag tyckte det var rätt av honom att skicka iväg Marion till ett hem eller något i den stilen. För att hon hade ett så dåligt inflytande på barnen."

Molly kippade efter andan. "Du gjorde det väl inte, Richard?"

"Nej. Men jag förstår inte varför det skulle vara så förfärligt. Hon drack hårt just då och det är inte bra för pojkarna. Paul — han är i alla fall tretton nu — hittade henne en natt då han steg upp för att dricka ett glas vatten och då låg hon sanslöst berusad på golvet."

"Hade du verkligen planer på att skicka iväg henne?" Mollys röst lät alldeles tonlös, det fanns inte ens fördömlelse i den.

"All right, Molly, all right. Men vad skulle jag ta mig till? Och du behöver inte vara orolig — din vapendragare här var lika upprörd som du är. Anna gjorde mig gränslöst skuldmedveten." Han småskrattade igen men det var ett ömkligt skratt. "Och när jag går härifrån frågar jag mig om jag verkligen har gjort mig förtjänt av ett sånt kompakt ogillande. Du överdriver så förfärligt, Molly. Du pratar som om jag vore en sorts riddar Blåskägg. Jag har haft ett halvt dussin betydselösa historier. Det har de flesta karlar jag känner som varit gifta en längre tid. Men deras fruar börjar inte dricka."

"Kanske det ändå varit bättre om du hade valt en dum och okänslig kvinna?" framkastade Molly. "Eller du kanske inte borde ha låtit henne veta vad du hade för dig? Dum! Hon är tusen gånger bättre än du!"

"Det är en självklar sak", sa Richard. "Du tar alltid för givet att kvinnor är bättre än män. Men det hjälper mig inte stort. Hör nu här, Molly. Marion litar på dig. Ta och sök upp henne så snart du kan och prata med henne."

"Vad ska jag säga?"

"Det vet jag inte. Det bryr jag mig inte om. Vad som helst. Tala gärna illa om mig om du vill, men försök att få henne att luta dricka."

Molly suckade teatraliskt och satt och såg på honom med ett uttryck av nästan medlidsamt förakt.

"Ja, jag vet faktiskt inte", sa hon till sist. "Det är så underligt alltihop. Varför gör du ingenting åt det, Richard? Varför försöker du inte åtminstone ge henne en känsla av att du tycker om henne? Genom att ta henne med på en resa eller så?"

"Jag tog henne med mig till Italien." Mot hans vilja var rösten full av harm över att han hade blivit tvungen till det.

"Richard", sa båda kvinnorna samtidigt.

"Hon trivs inte i mitt sällskap", sa Richard. "Hon iakttog mig hela tiden — jag minns hur hon iakttog mig hela tiden, väntade på att jag skulle titta på någon annan kvinna, väntade på att jag skulle signera min dom själv. Jag står inte ut med det."

"Drack hon medan ni var där?"

"Nej, men..."

"Där ser du", sa Molly och bredde ut sina bländvita händer som sa: Vad återstår att säga?

"Ja, men Molly, att hon inte drack berodde på att det var en sorts tävlan, fattar du inte det? En sorts kohandel — jag dricker inte om inte du tittar på flickor. Det höll på att göra mig galen. Männen har i alla fall vissa praktiska svårigheter — jag är säker på att ni två frigidior kvinnor kan klara av det, men jag kan det inte med en kvinna som iakttar mig som en fångvaktare... att gå i säng med Marion efter en av de där underbara ljumma kvällarna var som en utmaning att visa vad man duger till. Jag kunde kort sagt inte få stånd tillsammans med Marion. Har jag uttryckt mig tillräckligt tydligt? Och nu har vi varit tillbaka en vecka. Än så länge är det ingen fara med henne. Jag har varit hemma varenda kväll som den plikttrogne man jag är, och vi sitter och är artiga mot varann. Hon aktar sig för att fråga vad jag har gjort eller vem jag har träffat. Och jag aktar mig för att titta på nivån i whiskyflaskan. Men när hon inte är i rummet då tittar jag på flaskan och jag riktigt hör hur det knäpper i hjärnan på henne: han måste ha varit tillsammans med någon annan kvinna eftersom han inte vill ha mig. Det är faktiskt ett rent helsike. Nå, som du vill", skrek han och lutade sig framåt, uppriktigt förtvivlad, "som du vill, Molly. Men man kan inte både äta kakan och ha den kvar. Ni två har gått hårt åt äktenskapet och kanske ni har rätt. Förmodligen har ni det. Jag har ännu inte sett ett äktenskap som ens kommit i närheten av vad det borde vara. All right. Men ni är försiktiga nog att hålla er utanför. Det är en helsikes inrättning, det håller jag med om. Men jag är mitt inne i det och ni predikar från era trygga åskådarplatser."

Anna kastade en mycket nykter blick på Molly. Molly höjde ögonbrynen och suckade:

"Vad är det nu då?" undrade Richard godlynt.

"Vi tänkte på åskådarplatsernas trygghet", sa Anna med samma goda humör.

"Nu räcker det", sa Molly. "Har du en aning om vad kvinnor som vi får tåla?"

"Nej", sa Richard, "och uppriktigt sagt är det ert problem, varför skulle jag befatta mig med det? Men jag vet att det finns ett problem som ni inte har — och det är rent fysiskt. Hur ska man kunna få erektion med en kvinna som man varit gift med i femton år?"

Han sa det i en kamratlig ton som om han spelade ut sitt sista kort med hela insatsen på bordet.

Anna påpekade efter en kort stund: "Kanske det skulle vara lättare om du överhuvud taget hade skaffat dig vanan."

Och Molly insköt: "Fysiskt säger du? Fysiskt? Det är emotionellt. Du började

Fortsättning på sidan 24

33 skolbarn dödade

Rapport från undervisningsministeriet i Vietnams demokratiska republik angående USA:s brottsliga bombattacker mot barnen i Houng-phuc-skolan i Houng-khe-distriktet av provinsen Ha Tinh.

Den 9 februari 1966 bombade US-flyg mellanskolan i Houng-phuc. 33 skolbarn i ålder från 7 till 15 år dödades, 24 sårades liksom en lärare. Detta är den trettonde skolan i DRV som utsatts för bombanfall och den hittills hårdast attackerade. Den dagen satt eleverna uppmärksam lyssnande till sina lärare när alarmsignalen ljöd. Knappt hade elever och lärare hunnit ned i skyddsrummen när tiotals tunga bomber regnade över skolområdet. En del elever dog med böcker eller skrivblock i händerna. Skolan totalförstördes. Tiotals bostadshus och även kyrkan i grannskapet förstördes också.

Några dagar tidigare den 31 januari 1966 anföll US-flyget småskolan Hai Hoa i Tihn Gia distriktet och orsakade 24 olycksfall i döda och sårade bland eleverna. Den 14 februari bombades ytterligare en skola.

Dessa flygräder mot skolor är omänskliga krigshandlingar mot Vietnams folk. De är ej isolerade aktioner utan ett led i en utomordentligt grym plan i det anfallskrig USA för mot Vietnam.

I Sydvietnam har USA-flyget upprepade gånger bombat skolor där eleverna uppmärksam skötte sitt skolarbete. Vårt folk kommer aldrig att glömma den 8 juli 1964 då US-imperialisterna med spräng- och napalmbomber dödade 43 barn i Linh Phung-skolan eller den 16 mars 1965 då 45 barn i Man-quang-skolan dödades liksom hur många andra skolor i Sydvietnam totalförstörts.

— — — Alla dessa död visar att fienden ej tvekar att begå vilka barbariska grymheter som helst t. o. m. angrepp på oskyldiga barn med bomber och kulsprutor när det gäller att genomföra sina skumma aggressionsplaner. De hemiska förbrytelser som ovan

nämnts har till fullo klarlagt Johnsonregimens hyckleri när man försäkrar att endast "utvalda mål" i Nordvietnam bombas och att man bekämpar "hunger, analfabetism och sjukdomar" och verkar för "undervisning o. s. v." i Sydvietnam.

Genom sina lufräder mot skolor och genom massakrer på elever och lärare har de amerikanska imperialisterna visat förakt för mänsklighet och samvete, de har skamlöst gjort intrång på DRV:s suveränitet och territorium, hänsynslöst gjort våld på Genèveöverenskommelsen av 1954 och brutit mot den internationella rättens grundläggande principer.

Dessa gemena aggressionshandlingar är ej bevis på styrka utan visar tvärtom att USA har ett kritiskt läge i Vietnam och att deras nederlag i anfallskriget är oundvikligt. Angriparna rusar mot sin undergång på samma brottsliga väg som Hitlers fascister vandrade!

Undervisningsministeriet i DRV är talesman för mer än 110.000 lärare och arbetare i skolor, för mer än 5 miljoner skolungdomar och miljoner föräldrar när ministeriet än en gång strängt fördömer och brännmärker aggressorernas omänskliga brott. Vi tackar varmt de organisationer, lärare, vetenskapsmän, konstnärer, författare, journalister, läkare, ingenjörer och studenter i fem världsdelar som gett uttryck åt sin djupa indignation och sitt fördömande av de amerikanska angriparnas förbrytelser mot Vietnams folk, särskilt mot skolungdom i båda delarna av Vietnam. Vi ber er att låta era röster höras än kraftigare för att hejda angriparnas blodiga händer.

Undervisningsministeriet i DRV kräver med bestämdhet att USA:s regering skall respektera och korrekt tillämpa Genèveöverenskommelsen om Vietnam av 1954, omedelbart sluta med sitt förstörelsekrig mot DRV och sina aggressionshandlingar i Syd-vietnam, bortdraga alla amerikanska och satellittrupper och vapen från Sydvietnam och låta Sydvietnams folk på egen hand ordna sina angelägenheter.

Allt skolfolk, alla lärare, alla studenter i Nordvietnam eldas av ett segerrikt folks okuvliga mod, bärs av revolutionär heroism, hämtar lärdom av armén och folket i Vietnams båda zoner att kämpa och segra. Beslutsamt kommer de att förvandla sitt hat till en stark drivkraft för handling, de kommer att stärka rörelsen "undervisa väl och lära väl" och de kommer att hjälpa armén och folket att besegra angriparna och därmed säkra en lysande framtid för den unga generationen — genom att försvara fosterlandets oberoende och suveränitet skall de bidra till att försvara freden i Indokina, i Sydostasien och i världen. 1.3 1966

DAMER!

Nappa på 10-konto!

skinna Låt *Carlboms* Er!

Eleganta nyheter i KAPPOR, DRÄKTER
och KLÄNNINGAR i nappa och mocka.

Nya färger och modeller gör Er

ELEGANT I SKINN

Fina betalningsvillkor med hjälp av
Carlbom's 10-mån.konto

Välkommen till vår specialavd. för SKINN och PÄLS
Karlbergsvägen 46 (invid Norrm. Livs.)

T-bana till S:t Eriksplan, uppg. Torsgatan. Buss 33 och 50.
Norra förortsbussar. Lätt att parkera.

Måndagsöppet till kl. 20. Tel. 30 87 51

KDV-delegation i Hanoi

På inbjudan av det vietnamesiska kvinnoförbundet har en delegation från KDV besökt Hanoi 14–25 februari 1966. Delegationen representerade åtta länder: Chile, Frankrike, Italien, Japan, Kambodja, Korea, Kuba och Sovjetunionen. President Ho Chi Minh gav delegationen en längre intervju och underströk de vietnamesiska kvinnornas viktiga roll i kampen mot den amerikanska aggressionen. Han framhöll även betydelsen av KDV:s och hela världens kvinnors solidaritet och stöd. KDV:s delegation överlämnade gåvor till Vietnams kvinnoförbund från olika länder. SKV överlämnade genom delegationen 600 dollars till FNL:s kvinnoförbund.

Vid återkomsten till Europa deltog några av delegationens medlemmar i en presskonferens i Berlin den 11 mars, ordnad av KDV:s sekretariat. En deklaration utfärdades ur vilken vi citerar:

"— — — KDV förnyar i detta sammanhang sin maning till alla kvinnor att intensifiera sin moraliska och materiella solidaritet i större omfattning än hittills till stöd för Amerikas kvinnor och mödrar som inte fött sina söner till att mörda kvinnor och barn eller bli dödade på Vietnams mark.

Miljoner kvinnor bör enas kring följande krav:

- strikt och omedelbar tillämpning av Genèveöverenskommelserna,

- omedelbart upphörande med luftangreppen,
- bortdragande av USA:s och dess satellitstaters trupper från Sydvietnams territorium, stängning av de militära baserna,

- erkännande av nationella befrielsefronten som den enda förhandlingspartnern.

Endast på dessa villkor kan det bli möjligt för Vietnams folk att besluta om sina egna angelägenheter utan intervention från utlandet."

BULGARIEN

**Välkommen till Sollandet — till
det gnistrande blåa Svarta ha-
vet, de lata, varma sandsträn-
derna — till BULGARIEN, det
vänliga semesterlandet!**

**landet
där
solen
och
rosorna
flödar**

*Upplev något nytt på semestern i år
— res till soliga Bulgarien och unna
Er all den lyx, all den avkoppling
och all den semester Ni vill ha!*

Vidare informationer:
BALKANTOURIST
Engelbrektsgratan 19 n.b., Stockholm Ö
Tel. 08/20 90 89

Bulgarien har närmare 40 mil sand-
strand längs Svarta havet. Där ligger
toppmoderna badhotell, där finns
kontinentala restauranger och natt-
klubbar med casino och internatio-
nella artister, som underhåller gäs-
terna "natten lång" ... där blommar
det bulgariska folklivet på tavernor
med sång och dans.

Den utomordentligt förmånliga tu-
ristvalutan gör det extra billigt att
semestra i Bulgarien — och att till
exempel köpa keramik, bulgariska
mattor eller antikviteter från ett av
Europas anrikaste kulturländer.

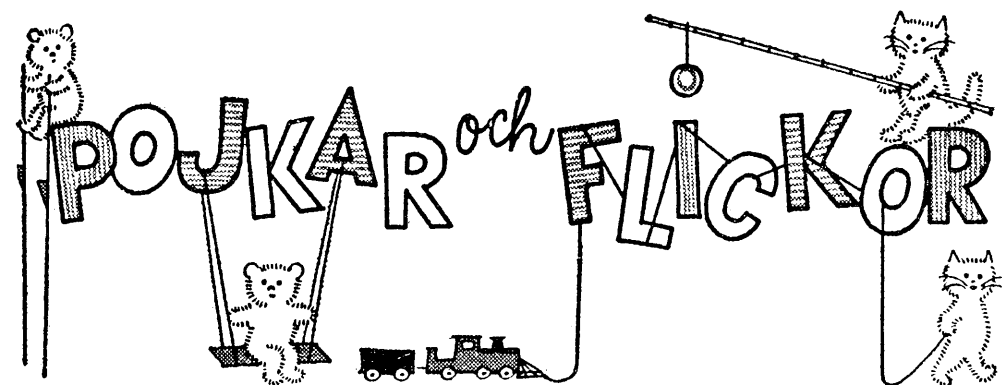
Och varför inte delta i en treda-
gars båt kryssning till det sagoom-
spunna Istanbul eller en fyradagars
kryssning till Odessa med dans om-
bord och glatt och trevligt sällskaps-
liv? Besök även Sofia, landets vackra
huvudstad, eller någon annan plats,
där framtiden "konkurrerar" med
historien. Till Aten arrangeras två-
dagars flygresor.

Sällskapsresor avgår från mitten av
maj till september månads utgång.
Avresa varje vecka från Malmö. 3,5
tim. är flygtiden för att komma till
semesterlandet Bulgarien.

Arrangörer:

**VINGRESOR
HARDINGS
UNGDOMENS RESOR
STAR RESETJÄNST
RESO
STJÄRNRESOR
FOLKTURIST**

*Bokning kan ske genom
alla auktoriserade resebyråer.*

sagan om muslandet

Detta är en liten saga, som jag hörde berättas av en hamnarbetare i San Francisco. Den handlar om muslandet och dess historia.

Muslandet var ett lugnt och tämligen fridfullt land där alla små möss bodde och de betedde sig ungefär som vi mäniskor. Mössen hade sina goda dagar och de hade sina dåliga. Liksom de flesta av oss hade de svårt att klara uppehållet. De var lika oss i andra hänseenden också. De hade både parlament och regering. På valdagen brukade alla mössen gå och rösta. De brukade välja en regering — av stora svarta kattor!

Nu kanske ni tycker att det är egenodligt att mössen ville ha en kattregering, men om ni tar en återblick på USA och Canada under en lång period av år så ser ni att möss egentligen inte är mycket dummare än vi mäniskor. Jag vill inte att ni skall tro att dessa kattor var otäcka eller smutsiga kattor. Det var mycket fina kattor. Mycket renliga. Mycket omtänksamma. De regerade väl. De stiftade goda lagar — goda för kattor!

En av de lagar som antogs var att råttåhlen skulle vara så stora att en katt kunde få in ena tasserna i dem. De stiftade en annan lag också, som bestämde att mössen måste förflytta sig med begränsad hastighet på morgnarna, så att kattorna kunde få sin frukost utan alltför stora besvär. Alla lagar som kattorna stiftade var goda lagar. De var goda för kattorna, men aj, aj, aj, de var hårda för mössen! Mössen minskade i antal och snart tröttnade de på umbärandena. Så de sa: "Nu har vi haft nog av det här!" Och nästa valdag, när de gick för att rösta, valde de in vita kattor istället!

De vita kattorna hade naturligtvis fört en fantastisk valkampanj för att vinna valet. Radio, TV, press och affischer! De vita kattorna framhöll: "Fallet med muslandet är råttåhlen. De är inte bra. Vi borde ha fyrkantiga råttåhlen!" När de blev valda höll de sitt

löfte. De såg till att det blev fyrkantiga råttåhlen istället för de runda. De fyrkantiga råttåhlen var dubbelt så stora som de runda och nu kunde en katt få in båda tassarna och följden blev att allt fler och fler möss försvann. Nästa valdag röstade dom därför på de svarta kattorna och när de inte kunde stå ut med dem längre, valde de in vita igen. Därefter valde de svarta och sedan vita. En gång försökte de t. o. m. en regering med hälften svarta och hälften vita kattor. Det blev ingen skillnad. Orsaken till svårigheterna kom inte av att det var svarta eller vita kattor. Orsaken var att de var kattor!

Nå en dag var det en muskille, som hade fått en idé. Han klev upp på en tvållåda och sa: "Lyssna muskamrater! Varför behöver vi ha en kattregering! Varför kan vi inte ha en musregering?"

"Oj, oj" sa man, "han är bolsjevik! Spär in honom, spär in honom!" Så de styrande satte honom i fängelse, och där dog han.

Men jag måste påminna er om, att man kan döda möss och man kan döda människor, — men man kan inte döda en idé!

Idén som den lilla musen hade propagerat för, den växte och fortplantade sig, och under den tysta natten, långt inne i sina mörka hål, började mössen viska till varandra: "Kommer du ihåg den där tokiga killen som de burade in? Vet du vad, han hade nog rätt i alla fall. Varför har vi inte en musregering, som stiftar lagar för möss istället för att låta en kattregering stifta lagar för möss? Varför gör vi ingenting åt det?"

Undan för undan spred sig idén i muslandet till dess den dagen kom, liksom den en gång kommer i det här landet, då mössen mangrant gick ut för att rösta in en musregering, som skulle stifta goda lagar åt möss istället för goda lagar åt kattorna.

Per Eriksson

premiär och debut

är namnen på vårens modefrisyrer. Premiär har lanserats som en svensk frisyr, skapad av Svenska Frisörföreningens Moderåd just för den svenska kvinnans smak och hårstruktur. Den är en symetrisk frisyr med tonvikten lagd på mjuk kamning. Silhuetten accentueras av övergången från en måttfull volym på hjässan till svepande vågrörelser i sidopartierna. I nacken hålls håret kort och hudnära.

Debut är en komplettering som är avsedd att tillmötesgå de yngstas krav på att vara "annorlunda". Den erbjuder med sina djärva rörelser och starkt betonade övergångar mellan olika partier möjligheter till stora variationer bl. a. med "luggarrangemang" som många önskar för att dölja ett mindre vackert hårfäste. Frisyren ger ett lekfullt men samtidigt ganska mjukt helhetsintryck.

Den svenska modefrisyrer Premiär

Salon Carina

MANNE NILSSON

Odengatan 75 (vid Odenplan)

Klippning — Hårfärgning

Torsdagsöppet till kl. 20

Tel. 30 74 95

MADAME THYRA

Meri M. Pettersson

Stora Nygatan 25 — 10 44 73

Gamla stans Drop'in salong

utan tidsbeställning — fred. öppet till kl. 20

Puhumme Suomea - English spoken

Man spricht Deutsch

UDÉNS SALONGER

NANCY UDÉN

Hornsgatan 72 - Tel. 40 45 94

Spec.-avdelning för skönhetsvård

bygger vi för morgondagens familj

Fortsättning från sidan 13

EN LITEN SJUKSTUGA FÖR SJUKA BARN

Hillevi Svedberg pläderade för att man skulle ordna den här sjuktillysynen för barnen centralt och inte behöva binda en vuxen person vid varje sjukt barn. Men ännu har man inte ens provat möjligheten att ordna med någon liten sjukstuga inom de större bostadsområdena, där i varje fall lindrigt sjuka barn kunde tas emot. Det är möjligt att en sådan anordning skulle mötas av viss skepsis bland barnläkarna.

Att göra barnstugan till det centrala i en servicestation, vore säkert inte så dumt, menade arkitekt Svedberg, men det blir kanske ändå inte så lätt att realisera. Barnstugan bör helst ligga lite för sig själv i ett grönområde och att knyta ett centralkök och en restaurang till daghemmet vore kanske inte så lämpligt. Det har visat sig svårt att göra mat som passar både för barn och vuxna. Bäst är nog att ha barnstugan och de andra anordningarna var för sig.

— Kollektivhus av en annan typ än den som hittills prövats, tror jag vore en bra idé. En restaurang av mindre format och öppen för dem som bor runt omkring och vidare en portvakt som arkitekt Jussil föreslog, som kunde ta emot bud och varor. Det borde man kunna ha även i vanliga hyreshus. Det skulle naturligtvis kosta en del, men det fick väl de som bor där och nyttiggör sig servicen betala.

SERVICEN FÖRSÄMRAS FÖR NÄRVARANDE

FÖRBUNDSORDFÖRANDE ERIK SVENSSON, Hyresgästernas Riksförbund: Jag skulle vilja gå in på fem olika områden: lägenheternas utrymmen och standard, deras planlösningar, miljön och serviceverksamheten. Jag vill då börja med det sista och erinra om att vi i en accelererad takt upplever en försämring. Tänker då främst på vad som händer på varudistributionens område där allt fler kvartersbutiker läggs ner och där man har att räkna med att också en rad specialbutiker kommer att försvinna för att ersättas med allt större varuhus. Vi är bara i början av denna utveckling. Det betyder att de tunga varorna, färskvarorna, kommer att få transporteras betydligt längre vägar nu än tidigare. I ett sådant läge måste man aktualisera vad som diskuterats här — servicecentraler i bostadsområdena.

När det gäller hushållsarbetet vill jag uttala mig med allra största försiktighet därför att jag känner det knappast, men det är väl så att även hos de dubbelarbetande utförs det i betydande utsträckning i hemmen. Och det är ett arbete som väl företrädesvis utföres av kvinnor — det har sagts mig att det på detta område håller på att ske en förändring inom de yngre generationerna, men även där utförs hushållsarbetet internt i hemmen.

Frågan är då i vilken utsträckning hushållsarbetet kan förflyttas från att vara en intern funktion till att bli något externt. Man

måste då komma ihåg att hushållsarbetet representerar en enorm arbetsvolym och jag tror inte att det blir möjligt att i framtiden flytta ut allt hushållsarbete. Även om det kunde innebära vissa rationaliseringar så kommer vi inte att ha arbetskraft för detta ändamål. Inom parentes kan sägas att matlagning är en skön konst och det är inte utan att det vänder sig i magen när man tänker på de här diskuterade pillerna och papperstallrikarna.

Erik Svensson trodde att mestparten av allt hushållsarbete för överskådlig tid skulle komma att utföras inom hemmet, men att vissa lättnader kan tänkas genom ökad användning av halvfabrikat. Man måste också pröva om man inte genom lägenheternas utrustningsstandard kan bidra till en förenkling och rationalisering av hushållsarbetet. Det behövs ett fortsatt utvecklingsarbete på det rent tekniska området.

VARFÖR ÄR KVINNOR SÅ FANTASTISKT KONSERVATIVA?

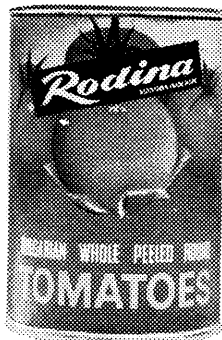
— Jag vill till sist tillspetsa den här debatten, fortsatte Erik Svensson. — Bernhard Shaw säger i Pygmalion "Varför är inte kvinnor som män?" Jag vill ha en likhet mellan kvinnor och män och det är ifråga om inställningen till tekniska ting och till tekniska framsteg. Så snart man kunnat införa något nytt, så har det visat sig att just kvinnorna varit de största motståndarna till det nya. Hushållsarbetet skulle i dag vara fantastiskt underlättat om inte kvinnorna visade denna indolens. Till mina kvinnliga meddebattörer skulle jag vilja säga: Hur kommer det sig att kvinnor uppvisar denna fantastiska konservatism och egentligen bromsar upp den tekniska utvecklingen på detta område? Om kvinnor hade samma tekniska ambition som män skulle många besvärligheter redan vara lösta.

HERTA FISCHER: — Som mötesordförande borde jag kanske inte tala, men det är alltför frestande att gå in på Erik Svenssons frågeställning här på slutet. Jag medger att kvinnor kan vara konservativa, mycket konservativa till och med, men vi får inte glömma bort att både kvinnor och män är fostrade till sina speciella roller. Redan genom de leksaker man ger barnen fostras t. ex. pojkar till ett intresse för tekniska ting, medan flickorna tidigt får lära sig att det är något mycket okvinnligt och de blir i stället fostrade till en vårdande, pysslande roll. Mannens tekniska intresse begränsas oftast till bilen och han nöjer sig inte alltid med en gammal bil och eftersom det merendels är han som förtjänar pengarna till familjens uppehälle går pengarna till bilen och familjen får inte alltid råd att skaffa sig de nya hushållsmaskiner, som så väl kunde behövas. Det handlar inte bara om konservatism hos kvinnorna. Problemet är mycket, mycket större.

ARKITEKT JUSSIL: Den konservatism man ibland möter hos husmödrar är inte olik den konservatism man möter hos snart sagt alla yrkeskategorier — framför allt märkbar för nya planerare. Kvinnornas dåliga tekniska kunnande gör att de kan känna sig osäkra inför nya maskiner och då kan det kännas tryggare att hålla sig till gamla invanda arbetsmetoder.

Fortsättning på sidan 25

Gott från det SOLIGA BULGARIEN

SKALADE TOMATER

- precis som färska.
Skalade men ändå
hela.

DONAU SALLAD

- färdig att servera.
God naturell, god
till fisk, god till kött.
Pröva själv!

TOMAT JUICE

Framställd av sol-
mogna, färska to-
mater. Ett härligt
vitaminrikligt i vin-
termörkret.

GENERALAGENT: AB S. J. NORMAN, Styrmansgatan 5, Stockholm Ö

Östersjöveckan
14 dagar i juli
vid TDR:s kust
Endast 315:- kr
Prospekt och
upplysningar

Tel. 08/213905-104604

Anmäl via Svenska Kvinnors Vän-
terförbund, Norrtullsg. 5, 1/2 tr.,
Stockholm Va.

fria kvinnor

Fortsättning från sidan 19

ligga åt höger och vänster redan i början av ditt äktenskap därför att du hade ett emotionellt problem. Det har inget med det fysiska att göra."

"Inte det? Enkelt för kvinnor."

"Nej, det är inte enkelt för kvinnor. Men vi har åtminstone mer vett än att vi använder ord som fysiskt och emotionellt som om de inte hade något samband med varann."

Richard kastade sig bakåt i stolen och skrattade. "All right", sa han till sist. "Jag har fel. Det är klart att jag har fel. Det borde jag ha förstått. Men jag vill gärna fråga er två en sak — tycker ni verkligen att alltihop är mitt fel? Är det jag som är den stora busen i era ögon. Och i så fall varför?"

"Du borde ha älskat henne", sa Anna enkelt.

"Ja", sa Molly.

"Herregud", sa Richard rådlöst. "Herregud. Jag ger upp. Efter allt jag har sagt — och det har inte varit lätt må ni tro..." Han sa det nästan hotfullt och blev röd i ansiktet när de båda kvinnorna brast ut i nya skrattsalvor. "Nej, det är inte lätt att tala öppet med kvinnor om det sexuella."

"Jag fattar inte varför det ska vara så svårt. Det är knappast någon ny sorts upptäckt du har framlagt", sa Molly.

"Du är en sån... en sån uppblåst idiot", sa Anna. "Du kommer dragande med dina dumheter som det gällde den senaste uppenbarelse från något slags orakel. Jag kan ge mig på att du pratar om sex när du är ensam med någon av dina damer. Varför ska du då anlägga den här herrklubbsattityden bara för att vi är två?"

Molly sa snabbt: "Vi har ännu inte bestämt något för Tommy."

Det var någon utanför dörren. Anna och Molly hörde det men inte Richard. Han sa: "All right, Anna, jag bugar mig för din världskloket. Det finns inget mer att säga. Nu vill jag att ni två förträffliga kvinnor ska ordna en sak åt mig. Jag vill att Tommy ska komma hem och bo hos mig och Marion. Om han vill nedlåta sig till det. Eller tycker han inte om Marion?"

Molly såg mot dörren och sa med sänkt röst: "Du behöver inte vara orolig. När Marion kommer och hälsar på så pratar Tommy och hon i timal." "

Det hördes ytterligare ett ljud, en hostning eller en knackning. Alla tre satt tysta då dörren öppnades och Tommy kom in.

Det var omöjligt att avgöra om han hade hört något eller ej. Först hälsade han på sin far med ett trevande: "Goddag, pappa", så nickade han åt Anna med en undvikande blick för att värja sig mot en eventuell påminnelse om att han hade öppnat sitt hjärta för hennes välvilliga intresse förra gången de träffades, och till sist gav han sin mor ett vänligt men ironiskt leende. Så vände han dem ryggen och la för sig några jordgubbar som fanns kvar i den vita skålen, och med ryggen fortfarande vänd mot dem frågade han: "Och hur står det till med Marion?"

Han hade alltså hört. Anna ansåg honom mycket väl kapabel att stå utanför dörren och lyssna. Ja, hon skulle kunna föreställa sig att han lyssnade med precis samma oengagerade ironiska leende som han hade haft då han hälsade på sin mor.

Richard blev konstnerad och svarade inte. "Hur står det till med Marion?" upprepade Tommy.

"Tack bra", sa Richard hjärtligt. "Alldeles utmärkt."

"Fint. För när jag drack en kopp kaffe

med henne i går verkade hon ganska illa därän."

Molly höjde snabbt ögonbrynen mot Richard. Anna gjorde en liten grimas och Richard storblängde på dem båda två liksom för att säga att det var de som bar skulden för hela situationen.

Tommy fortsatte att undvika deras blickar och med hela sin hållning klaggjorde han att de underskattade hans förmåga att uppfatta deras dilemma, underskattade oförsönligheten i hans kritik av dem. Han slog sig ner och åt långsamt sina jordgubbar. Han var lik sin far. Det vill säga han var en stabil, rundlagd ung man, mörk som sin far och utan varje spår av Mollys sprittande livaktighet. Men medan Richards sega envishet låg i öppen dager, brann i hans mörka ögon och röjdes i varenda otålig effektiv rörelse, så gjorde Tommy intryck av att vara tillknäppt, en fånge i sin egen natur. I dag var han klädd i röd tröja och blå jeans, men en strikt kostym skulle passa honom bättre. Varje rörelse han gjorde, varje ord han sa förde tanken till en film i ultrarapid. Molly brukade, givetvis på skämt, klaga över att han lät som någon som har svurit på att räkna till tio innan han yttrar sig. En sommar när han hade odlat skägg klagade hon, likaså på skämt, över att han såg ut som om han hade klistrat fast det spretiga skägget i sitt trumpna ansikte. Hon fortsatte med dessa högröstade, muntra kommentarer ända tills Tommy sa: "Ja, jag vet att du önskar att jag hade varit lik dig — varit tilldragande, menar jag. Men sorgligt nog har jag fått din karaktär och det borde ha varit tvärtom — javisst, om jag hade fått ditt utseende och min fars karaktär, i varje fall hans uthållighet, hade det väl varit bättre? Och han hade envisats med det på samma sätt som när han envisades när han försökte övertyga henne om något som hon avsettligt vägrade att fatta. Molly hade grubblat över det i ett par dagar, hon hade till och med ringt upp Anna och sagt: "Är det inte hemskt, Anna? Vem skulle ha trott det? I årtal går man och tycker nånting och börjar bli van vid och då kommer de plötsligt och säger något så att man förstär att de har tyckt likadant hela tiden."

"Men du önskar väl inte att han skulle vara som Richard?"

"Nej, men han har rätt i det där han sa om uthållighet. Och hans sätt att uttrycka sig — det är sorgligt att jag har fått din karaktär, sa han."

Tommy åt sina jordgubbar, bär efter bär, tills det inte fanns några kvar. Han sa ingenting och det gjorde inte de andra heller. De satt och såg honom äta som om han hade hypnotiserat dem till det. Han åt omsorgsfullt. Och när han åt rörde sig hans mun på samma sätt som när han talade — varje ord för sig och varje bär för sig. Och hela tiden rynkade han de mörka ögonbrynen, som en liten pojke över sina läxor. Hans läppar gjorde till och med små inledande rörelser för varje tugga. Som hos en gammal man. Eller en blind man, tänkte Anna då hon kände igen rörelsen. En gång hade hon suttit på tåget mitt emot en blind man. På samma sätt hade hans ganska fyliga och behärskade läppar varit slutna i ett mjukt självupptaget putande. Och sådana hade hans ögon varit, som Tommys var till och med när han tittade på någon liksom inåtvända. Fast han var förstas blind. Anna kände en lätt hysteri stiga upp inom sig precis som när hon satt mitt emot den blinde och betraktade de oseende ögonen som verkade beslöjade i sin introspektion. Och hon förstod att Richard och Molly kände likadant. De satt och skruvade på sig och verkade illa till mods. Han tyranniserar oss allihop, tänkte Anna irriterat, han tyranniserar oss fruktansvärt. Och än

KAOS

i Gamla stan

är en vinrestaurang som Saga Sjöberg öppnat och som blivit alltmer populär för sitt franska kök och sin ljuvliga atmosfär med sång och musik från kl. 8 fram emot tolvsnåret.

Stora Nygatan 21 — Telefon 20 58 86

TV - Radio - Transistor

alltid ett fynd hos

**International
teve**

Blekingegatan 6 - Tel. 40 96 11

KONDITORIET

KUNGSGATAN 82
REKOMMENDERAS
Telefon 50 20 18

NÄR FICK ER MAN EN BLOMMA SIST?

Ärstidens snittblommor, kransar, buketter

BLOMSTERHÖRNAN

Tel. 46 43 08

Axel Söderberg

EXPRESSLOTTER
SNABBLOTTER
KVICKLOTTER
TOMBOLALOTTER

Låga priser — snabb leverans.
Illustrerad prislista på begäran.

G. V. GAJNER AB

Box 9, Bromma - Tel. 08/25 84 00
Tunnlandet 11, 5 tr.

MÅLARE HENRY KJÄLLANDER
till Eder tjänst
BONDEGATAN 65 - STOCKHOLM Sö
Tel. 43 31 89 — 41 62 59

en gång föreställde hon sig hur han hade stått utanför dörren och lyssnat, troligen ganska länge. Hon var vid det här laget oskäligt övertygad om det och tyckte illa om pojken för att han lät dem sitta där och vänta för sitt höja nöjes skull...

bygger vi för morgondagens familj

Fortsättning från sidan 13

SOCIOLOG ANN-MARI ANDERSSON trodde nog att man gärna skulle vilja ha både tvättmaskin och frysbox som standard i lägenheterna, men när hyrorna är så pass höga som de nu är avstår de hellre från den där tvättmaskinen som de annars skulle få betala varje månad år efter år om den skulle ingå i hyran. De som har plats för en tvättmaskin föredrar säkert att köpa den själva.

"ALLT GAMMALT ÄR INTE DÅLIGT..."

DIREKTÖR ARONSSON hade väntat sig att planerna skulle komma med något mera konstruktivt än den gamla portvakten och försvarade vidare de undersökningar som gjorts. De är uttryck för vad människor tänker, tycker och tror. Han återkom till tanken om att knyta övriga serviceanordningar till daghemmet: — Jag har bedömt saken så att barndaghemmet är det mest efterfrågade. De som lämnar sina barn där måste ha den största och mest tillgängliga servicen. Låt dem få den i barndaghemmets närhet. Låt dem också få lagad mat där om så önskas. Jag har inte den erfarenheten att inte samma kök skulle kunna användas. Där emot tror jag inte man ska ha en öppen restaurang. Jag tror att de människor som bor där vill helst äta i sitt eget hem.

Jag skulle kunna citera Havamal: "Allt gammalt är inte dåligt, allt nytt är inte bra". Det finns konventioner som människan trivs med.

Direktör Aronsson anknöt vidare till vad Erik Svensson sagt om den tekniska utrustningen i våra bostäder och ansåg att den ytterligare kan förbättras.

— När det gäller tvätten, som jag ägnat om inte ett helt så dock ett halvt liv åt, så är vi även där bundna av konventioner. Jag tror inte att man i detta land ännu på många generationer kommer att lösa detta så rationellt som det kan lösas. Tvättmaskinen kommer att placeras i lägenheten. Det är den rationella lösningen. Det företag i vilket jag arbetar kommer att bygga så där finns plats för tvättmaskinen ofta i ett särskilt tvätttrum. Tvättmaskinen håller inte hyresvärden med av det enkla skälet att den blir alltför dyr. En undersökning visar att i den mån det finns plats för en tvättmaskin, så har ungefär 40 procent av hushållen numera en egen sådan.

Slutligen vill jag säga att jag är glad över att kollektivhuset med matsalen som centrum inte har någon försvarare som generell lösning av bostadsproblemet.

VALFRIHET PÅ BOSTADSMARKNADEN

ARKITEKT HILLEVI SVEDBERG tyckte det var trevligt att höra att inte allt gammalt är dåligt och kom tillbaka till portvakten men betonade att det inte är den gamla typen av portvakt vi

vill ha tillbaka, utan en ny typ. Och hon refererade till en artikel där det berättades om det nya och enda kollektivhus som byggts i Göteborg. Detta har placerats i anslutning till ett centrumområde där det finns en massa andra kollektiva anordningar — bibliotek, ungdomsgård, daghem och butiker. Huvudvikten vid kollektivhuset är lagd på det organisatoriska stödet åt hushållen. Intill huvudentrén har man placerat en reception med heltidsanställd personal vars uppgift är att ombesörja alla de angelägenheter som husets gäster önskar hjälp med. I anslutning till receptionen finns det också en tvättbutik, en restaurang och ett sällskapsrum.

— Här finns det alltså en del nytt, konstaterade arkitekt Svedberg. Men man behöver ju inte placera detta i varje hus, utan anordningarna kan förläggas centralt i ett bostadsområde med daghem, centralkök och eventuellt en restaurang.

— Jag har bött i de två första kollektivhusen, både utan och med barn. Att jag flyttade från det vid John Ericssonsgatan berodde på att lägenheterna var mycket små. I kollektivhuset på Gärdet var lägenheterna större. Läget på bostadsmarknaden med en stor brist på bostäder har gjort att folk tvingats bo kvar i kollektivhuset långt sedan dess barnen vuxit upp och familjens servicebehov starkt förändrats. Detta har bl. a. lett till att behovet av daghem inom kollektivhuset minskat och det talar ju också för att man helst bör lägga daghemmet i en fristående byggnad. Sedan hoppas man ju bara att läget ska bli sådant att folk ska kunna få viss valfrihet när det gäller bostaden.

FLEXIBLA SERVICECENTRA ÄR MALET

I ett avslutande debattinlägg kom ARKITEKT INGRID JUSSIL åter in på frågan om forskningen och de undersökningar som nu läggs till grund för byggandet och hävdade att det praktiskt taget inte förekommer någon forskning rörande bostadskomplementen. I all forskning måste vi utgå från den familj som kommer att vara den vanligaste i morgon. Servicebehoven kan komma att växla och därför är det viktigt att vi planerar alla de här bostadskomplementen så flexibelt som möjligt.

— Till de konkreta förslag som direktör Aronsson efterlyste vill jag säga att det är alls inte säkert att en mottagningscentral, ett centralkök eller vad det nu kan vara, ska placeras i anslutning till daghemmet. Det är möjligt att busshållplatsen eller T-banestationen som man ju också måste passera är den större enhet som mera lönar sig. När det gäller daghemmen vill jag också där förespråka större flexibilitet. Barnantalet växlar så starkt i ett bostadsområde. I nya bostadsområden dit företrädesvis unga familjer flyttar är behovet av daghem mycket stort, men redan efter några år kan det avta. Här tror jag att en kombination, som hittills aldrig prövats, vore det riktiga mellan daghemmet och småskolan. Daghemmet, fritidshemmet och småskolan. Sedan måste också eftersträvas en flexibilitet mellan barnstugans olika avdelningar, så att gränsdragningen mellan lekskola, daghem och fritidshem blir mindre skarp.

Bagarmossen:

ALLT I BRANSCEN

(kvällsöppet)

Evas Frukthop

LAGAPLAN 6 — BAGARMOSSEN
Telefon 49 58 87

NYA SPECIALITÉER VARJE VECKA

O. L:s

Manufaktur

EMÄGATAN 29 — BAGARMOSSEN
Tel. 48 03 47

BLOMMOR • BINDERIER

Bagarmossens Blomsterhandel

Lagaplan, Johanneshov. T. 39 19 39, 39 13 40

*Gynna Vi kvinnors
annonsörer*

vinnare

av VK:s kryss nr 7 blev Brita Johansson, Halmstad, Siv Hansén, Stockholm, och Evy Holmström, Sandviken.

JULKRYSSET vanns av Eva Eriksson, Uppsala, Maria Lövli, Malmberget, och Elina Söder, Lindome.

Damfrisör

Sune A Rollfeldt

Linnégatan 41 - Tel. 61 97 23

kryss 2-3

Lösningarna skall vara redaktionen tillhanda före den 15 maj. De tre först öppnade rätta lösningarna belönas med bokpriser.

NR. 2-3 A-L-A	MEDEL ATT KOMMA UPP	FÄR VA RA MU- KA I NYG- GEN	EN KHAN	SPRIN- TER- LOPP	I OLAG	EN WES- TER- GREN	VIN- TER- ORT	PÅ OSLO- ÅK	LÄMNA TÅGET	ÄR STÖR- PRODUKT	SKÄNK- TE	HÄRLP- ORGANI- SATION	FÖR- TÄR- DE	EFTER TRETTON- DAGEN	UTAN SLUT	EN WÄNG- MAN
NO- VEM- BER										LUTAS						
FOT- SIDA PLAGG							ÅLKOR			VERK- SAM- MA						
FYR- SPANN							FÖRLÄG- GARE MUNT- LIG			NÄS		AVOG				
DONE- RA			EFTER- SKRIFT			JU- RIST	BÖRMAN EJ KOMMA				SKIR VÄV- NAD	GRYMT- OXE	ISPI- FORT- FARAN- DE			
NEGA- TION			ÄR UR- SKOG VIN- GUBBE							SIPP					GRUN- DADE	
FÄGEL- HUS	VAR ODEN						NÄPST			BÖR FLYG- PLAN						NEHRU
KANSKE EN FÄLLA					RAS- TAT					TYNGER GUDIN- NA			KRAFT- ORD	PRO- NO- MEN		
MAN		FÖRE ÄRTAL VARS- LÄR					UT- ROP	GRINS- ÅS	GUD- INNA KORTPÅ KORT			PÅ FIS- KREKARN MAR				
HÄLL- BART TYG					GIGANT						SPAR- SYM- BOL		SLAG- BOM GÅR NÄT			
VAN VID NATT- VAK			FÄRS- KA				HUS- GE- RAD							EJ VI		
VÄXLAS					MOT- SATS TILL GIVA					VÄRA ÄR DRYGA						

Namn: Adress: Postadress:

anrop till kusiner

Fortsättning från sidan 9

— och såg en vacker pojke, född 1944. Så bekant han verkade, jag tyckte att jag alltid hade känt honom — och jag spärrade upp ögonen inför hans efternamn: det var svenskt. En blond sturig yngling som aldrig skulle hänge sig åt något förrän han var övertygad, aldrig låta en flicka besegra honom förrän han var galen i henne. Fram till den dag detta foto tagits hade ingenting hänt honom som varit honom övermäktigt, han var "sin egen". Men vilka resurser för en djup lidelse, för ett stort ansvar doldes inte i hans käkben...

Han hade aldrig bestämt sig för att fara till Vietnam och kämpa mot kommunismen. Han brydde sig inte om politik någonstans. Han hade skickats hit, inslagen som ett paket med explosivt innehåll för att förstöra "militära mål" — skolor, sjukhus, broar — han satte ingenting ifråga — han trodde att det inte spelade någon roll vad han gjorde så länge han tog det kallt. Han var bara 21 år. Han trodde att han hade så mycket tid att slå ihjäl innan han skulle låta livet få tag i honom på all-

var, innan han skulle säga ja eller nej...

Sakta började hans bild leva av harm och ånger. En vit vrede steg upp från botten av hans ögon. Och jag tyckte att jag kunde höra honom viska: de lurade mig i Pentagon! De lovade mig ett snyggt jobb i Vietnam och en strålande framtid senare i Staterna. Och här är jag nu — bortkastad som en jordkoka.

Vänner, var och en har bara ett liv. Så snart vi mist det är det borta. Det kommer inte tillbaka. Sätt ett högre värde på ert enda liv. Tänk efter vad ni vill. Varför ska ni använda månader och år till att döda människor i Vietnam, människor som bara vill leva i fred. Varför ska ni själva dö för Cao Ky?

Varför skulle ni inte leva i stället, börja leva på ett nytt sätt, hemma, i kärlek?

1 "lazy dog" som ordagrant betyder lat hund är ett litet terrordvapen som ofta används i Nordvietnam vid sidan om de stora bomberna. En lazy dog är en liten burk som innehåller omkring 250 små hagel. När denna "burk" exploderar sprids haglen med våldsam kraft. Barn dör om de får en sådan kulsvärm i sig. Vuxna dör sällan —

men en man som fått en trettiofem hagel i kroppen blir invaliderad. Kulorna borrar sig in och det kan vara hart när omöjligt att avlägsna dem genom operation. Den lazy dog som visades mig var en sådan som inte exploderat.

RING

22 99 40

vid behov av

KOL — KOKS

ANTRACIT — BRIKETTER

ELDNINGSSOLJA

ARA

Lavén AB

Stockholm

Kungsgatan 4 A

kåseriet:

en dag

Nu skall jag berätta om en helt vanlig dag.

Jag satte mig vid skrivmaskinen för att skriva ett kåseri just till denna tidning. Efter två rader började A:et hänga upp sig. Det fastnade på valsen, och eftersom man inte hejdar sig så lätt satt så snart jag använde mig av A:et en liten klunga typer fastkilade i varandra. Detta var alltså ohållbart. Jag ringde till en bekant, fick löfte om att komma dit och skriva på hennes maskin. Bussen var denna dag försenad. Tjugo minuters väntan, klockan snart halv elva, hela förmiddagen till spillo.

Naturligtvis hann jag aldrig skriva något kåseri. När jag kom fram till stan var klockan redan så mycket att det var dags för lunch. Från lunchbaren gick jag till posten, det kontor som i tio års tid legat på en central och bra gata. Det hade förstås flyttat. Jag promenerade över gatan, gick åt fel håll, vilket jag så småningom upptäckte på gatunumren. Struntade i posten. Ställde mig vid busshållplatsen. Ingen buss kom. Tog en spårvagn i stället. Åkte en hållplats för långt. Köpte frukt i en affär. Köpte kasse i en annan eftersom jag glömt min egen på en buss någon gång. Glömde en vante, fick gå tillbaka till väskaffären.

Kilar iväg till en annan post. Går in fel dörr. Kommer till paketavdelningen. Den andra avdelningen har flyttat, bara ett kvarter bort gudskelov. Betalar mina räkningar. Lång kö. De inbuntade tidningarna som jag vill skicka till vänner i utlandet måste lämnas i en annan lucka. Ny kö. Ny väntan.

Nu skall jag till bastun. Det är tisdag. På vägen köper jag semlor. Bastun brukar vara medicin efter en sådan här velig dag. Men i bastun har just i dag samlats en hel skolklass glada, hojtande, skrikande, tjoande och hoppande barn. Dörrarna slår stup i ett. Kall luft strömmar in. Vilda plask i bassängen. Tjutande kurragömmalek mellan hytterna. Flyr till turken. Där är för varmt för små tyranner. Äntligen en stunds ro. Men det är fel på värmereglaget. Vi håller på att stekas levande. Ut igen. Under duschen. Halkar på en tvålbit. Slår mig på armbågen.

Alla solljuslamporna är förstas upptagna. Jag brukar ta kvartslampa som ett billigare alternativ till Kanarieöarna. Jag klär förbittrad på mig. Yllebyxor, klände ylledamasker, vantar, mössa med öronlappar. Det är 25 grader kallt ute. Räknar ut det bästa sättet att bära kassen med frukt, semlor i en kartong, handväska samt en reseskrivmaskin som jag

lånat. Inte heller det bästa sättet är bra. Men jag klarar mig nog till bussen.

Går förbi systemet. Kommer ihåg att jag måste köpa vin. In i lokalen. Kö. Men inte så lång. Två flaskor Demi-sec, en flaska Cardinale. Inga lyxxvaror, tyvärr. Jag klarar mig alldeles lagom fram till bussen. Då är jag utmattad. Och försenad. Barnen har kommit hem från skolan. Jag vet hur det ser ut hemma.

Slänger upp paketen på bagagehyllan. Stirrar ängsligt efter dem då jag långsamt pressas bakåt i bussen. Till slut får vi ingen kontakt alls. Jag undrar oroligt hur det skall gå när jag måste stiga av. Efter en halvtimme vet jag. Jag måste knuffa och gräla mig fram till mina vinflaskor. Hemma är barnen sura för att jag varit borta för länge.

I stan skulle jag även ha uträttat följande: köpt hamstermat till hamstern, sand till kanariefåglarna, beställt sittplats till tåget, köpt röda stövlar till äldsta dottern, köpt grammofoonskiva till sonen, handlat skruvar till en bokhylla.

Ja, detta var en helt vanlig dag. Den var bara ovanlig såtillvida som jag denna dag tagit ut en semesterdag.

Kraka

våra barn och andras ungar...

Den humor som presteras av våra barn är som regel helt omedveten, men samtidigt den finaste sortens humor. Vi har i några tidigare nummer publicerat barnhistorier som berättats oss och nu vill vi gärna be läsekretsen medverka. Sänd in era festligaste barnhistorier. Vi honorerar varje införd bidrag med fem kronor. Adressen är: Vi Kvinnor, Norr-

tunllsgatan 5, Stockholm Va. Skriv "Våra barn och andras ungar" på kuvertet.

Den här gången kommer en historia från Småland.

Det är Stefan som i lågstadiet börjat att så smått inhämta kunskaper i samhällslära. Mamma, som är en hårt arbetsbelastad provinsialläkare, vill en kväll kolla upp läxläsningen. Det handlar

bl. a. om huvudnäringar och binnäringar och mamma vill gärna veta om Stefan förstått vad som menas med det ena och det andra.

— Jo, vi kan väl säga så här, menar Stefan. — Du är ju doktor här och då är väl det din huvudnäring. Men sen har du ju mej och för det får du ju barnbidrag. Så då kan vi väl säga att jag är din binäring, eller hur...?

res med SKV till Leningrad

4 - 12 juli

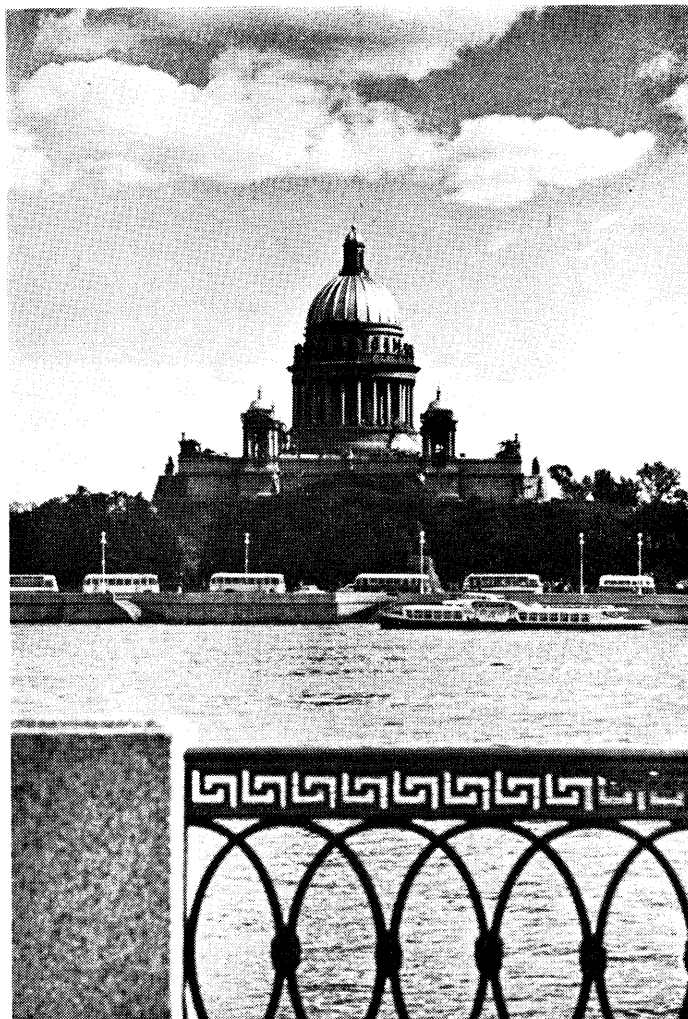
Tag hela familjen med på en vecka till de vita nätternas stad

1 dygns båtresa Stockholm–Leningrad

Inkvartering på hotell i Leningrad. Sight-seeing – trevliga träffar med representanter för Sovjetkvinnornas kommitté.

Anmäl er redan nu!

Pris c:a 425: – kronor

Till SKV, Norrtullsgatan 5, Sthlm Va

Jag anmäler mig härmed till Leningradresan ☐

På resan medföljer personer

Jag önskar ytterligare upplysningar ☐

Namn:

Adress:

Postadress: